

SKRYPT DO V ROKU
PROGRAMU
FORMACYJNEGO

Ja i My – Rodzina

KATOLICKIE
STOWARZYSZENIE
MŁODZIEŻY

„Ja i My – Rodzina”

Skrypty do V roku Programu Formacyjnego
Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży

Brzesko 2010

Opracowanie zbiorowe na podstawie
Programu Formacyjnego KSM

Redakcja:
ks. dr Leszek Domagała

Konsultacje i korekta:
ks. Stanisław Chodźko
Magdalena Guziak

Skład komputerowy:
Adrian Wilczyński

© Copyright by Wydawnictwo „GOTÓW”
Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży

ISBN 978-83-87207-34-2

Biblioteczka KSM: poz. 74

Zamówienia:

Wydawnictwo „GOTÓW”
Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży
ul. Uczestników Ruchu Oporów 2
32 – 800 Brzesko; tel. (014) 686 27 23
ksm@ksiegarnia-ksm.pl

www.ksiegarnia-ksm.pl

Zapraszamy do zapoznania się z innymi publikacjami
Wydawnictwa „GOTÓW”

Od wydawcy

Z przyjemnością przekazujemy kolejny podręcznik zawierający materiały formacyjne. Zostały one opracowane w oparciu o przyjęty w Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży siedmioletni program formacyjny, który należy uwzględniać w planowaniu rocznej pracy formacyjnej w oddziałach i kołach KSM. Skrypty dotyczą tematów podejmowanych w V roku formacji.

Dziękujemy księdzu biskupowi Henrykowi Tomasikowi za zaangażowanie w przygotowanie materiałów formacyjnych. Wysiłek pracy redakcyjnej podjął ksiądz Leszek Domagała. W korekcie i podczas konsultacji nieoceniona była pomoc księdza Stanisława Chodźko. Nasze podziękowanie kierujemy także do tych asystentów i zarządów diecezjalnych oraz innych życzliwych osób, które przyczyniły się do powstania niniejszego opracowania.

Mamy nadzieję, że oddane do Państwa dyspozycji materiały będą pomocne do prowadzenia spotkań formacyjnych w zastępach.

SPIS TREŚCI

OD WYDAWCY	3
WPROWADZENIE	6
TEMATY OBOWIĄZKOWE.....	8
1. KSM – GRONEM PRZYJACIÓŁ. BUDOWANIE WSPÓLNOTY W ODDZIALE	9
2. ZASTĘP I SEKCJA - JAK JE PROWADZIĆ?	10
3. METODA „WIDZIEĆ – OCENIĆ – DZIAŁAĆ” JAKO PODSTAWA PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH	12
4. METODY PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH	15
5. OBJAWY, PRZYCZYNY, ROZWIĄZYWANIE KRYZYSÓW W ODDZIALE	20
6. KRONIKA.....	25
7. SPECYFIKA KOŁA SZKOLNEGO KSM	27
8. WSPÓŁPRACA Z ODDZIAŁAMI I KOŁAMI W SĄSIEDNICH PARAFIACH, WSPÓŁPRACA W OKRĘGU	29
9. WSPÓŁPRACA Z ZARZĄDEM DIECEZJALNYM.....	32
10. ANALIZA PRZEMÓWIENIA JANA PAWŁA II DO KSM-OWICZÓW WATYKAN, WIELKA SOBOTA, 15.04.1995 R....	34
11. JAN PAWEŁ II O KSM-IE (WZMIANKI W RÓŻNYCH OKOLICZNOŚCIACH).....	35
TEMATY ZALECANE	37
1. MAŁŻEŃSTWO	38
2. KOCHAJĄCY	43
3. W RODZINIE	47

4.	KU MACIERZYŃSTWU	48
5.	KU OJCOSTWU	49
6.	PRZESZKODY DO MAŁŻEŃSTWA	51
7.	SAKRAMENT MIŁOŚCI	54
8.	PLANOWANIE RODZINY	56
9.	PRAWO DO ŻYCIA	58
10.	WYCHOWANIE	60
11.	WIARA W RODZINIE.....	61
12.	TRUDNOŚCI RODZINNE	62
13.	KONFLIKT POKOLEŃ W RODZINIE.....	64
14.	MAŁŻEŃSTWO I RODZINA W KATOLICKIEJ NAUCE SPOŁECZNEJ	65
15.	PRAWA RODZINY	67
16.	PROBLEM ANTYKONCEPCJI	70
17.	NATURALNE METODY PLANOWANIA RODZINY	71
18.	MODLITWA I ROK LITURGICZNY W RODZINIE	74
19.	NIEDZIELA – DZIEŃ PAŃSKI	77
20.	WYCHOWANIE PATRIOTYCZNE W RODZINIE	79
21.	POGRZEB CHRZEŚCJAŃSKI	80
	ANEKS.....	84

Wprowadzenie

Członkowie zwyczajni, czyli ci, którzy ukończyli 18 lat, podejmują w swojej formacji różne zagadnienia społeczne. Spotkali się z Jezusem i Kościołem, kształtowali siebie w szkole Chrystusa Pana, poznali, czym jest miłość bliźniego. Nadszedł czas na szersze spojrzenie na rzeczywistość wokół nich. Stąd propozycja, aby kontynuacją KSM-owskiej formacji było przyjrzenie się mechanizmom działania społeczeństwa, w którym żyją i próba znalezienia w nim swojego miejsca.

Dojrzały społecznie człowiek decyduje się na założenie swojej rodziny i bierze na siebie odpowiedzialność za losy ojczyzny. Dlatego wiele tematów V roku formacji krąży wokół tych zagadnień: życia rodzinnego i służby ojczyźnie.

Tematy dotyczące istoty i sposobów działania Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży przewijają się we wszystkich latach, także w tym roku formacyjnym. Rozważanie proponowanych tematów ma dać całościową wizję Stowarzyszenia oraz pomóc w przygotowaniu się do pełnienia w nim różnych funkcji. Formowany do tej pory członek zwyczajny teraz sam jest drogowskazem dla innych. Nadal dba o własny rozwój, ale też czuje się odpowiedzialny za młodszych druhów.

Na pewno nie będzie łatwo realizować program formacyjny dla członków zwyczajnych. Młodzi ludzie zdają wtedy matury, rozpoczynają studia, szukają pracy, myślą o założeniu rodziny. Doświadczenie pokazuje, że wielu KSM-owiczów właśnie wtedy decyduje się odejść ze Stowarzyszenia. Trzeba im pokazać, że czas poświęcony na zapoznanie się z tematyką społeczną przyniesie korzyści nie tylko im samym, ale też wszystkim, których spotkają na swej drodze. Konieczne jest pokazywanie sensu angażowania się w kierowanie oddziałem lub kołem, w podejmowanie funkcji w zarządzie diecezjalnym czy władzach krajowych. Wartościowe jest

zdobywanie kwalifikacji instruktorskich, a potem wstąpienie w szeregi Akcji Katolickiej. Niektórych Bóg powoła do służby we władzach samorządowych, parlamencie i innych. Również do tego mają się przygotować, realizując program formacyjny KSM.

Modlitwa KSM-owicza

Ojcze wszechmogący i miłosierny Boże,
przez Twego Syna Jezusa Chrystusa prosimy Cię,
obdarz nas Duchem Prawdy, Miłości i Mocy.

Spraw, abyśmy byli wierni Ewangelii,
Krzyżowi, wierze naszych ojców i ideałom
Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży.

Niech Duch Święty Pocieszyciel wzbudza
w nas gorliwość apostołską, abyśmy z pokorą
i odwagą budowali Królestwo Chrystusowe
w sobie, w rodzinach i otoczeniu oraz byśmy
w życiu społecznym szerzyli cywilizację miłości.

Niech nas wspomaga orędownictwo i przykład
Matki Najświętszej Królowej Polski,
św. Stanisława Kostki i bł. Karoliny Kózkówny.
Na twoją miłość, wezwanie i Twoje posłanie
odpowiadamy: Gotów!

Tematy obowiązkowe:

1. KSM – gronem przyjaciół.

Budowanie wspólnoty w oddziale.

Modlitwa

Cele spotkania:

- utwierdzenie w przekonaniu, że wspólnota jest wielkim darem,
- ukazanie, że KSM to wspólnota przyjaciół,
- uświadomienie podstawowych zasad przyjaźni, które pomogą budować wspólnotę.

Środki dydaktyczne:

- 4 arkusze szarego papieru,
- mazaki,
- Pismo Św. (każdy powinien mieć swój egzemplarz),
- taśma bezbarwna lub taśma dwustronna,
- plansza z napisem WSPÓLNOTA.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, praca w grupach, praca z tekstem, pogadanka.*

Widzieć

Prowadzący przyczepia w widocznym miejscu planszę z napisem: „Wspólnota”.

Dzielimy uczestników na 4 grupy. Każda z grup otrzymuje duży arkusz papieru, mazaki. Zadaniem danej grupy jest narysowanie w określonym czasie ilustracji do poniższych haseł, które znają tylko członkowie danej grupy:

grupa I – rodzina,

grupa II – szkoła,

grupa III – Kościół,

grupa IV – firma (zakład pracy).

Po narysowaniu grupy pokazują swoje ilustracje, a pozostali uczestnicy zgadują hasło. Prowadzący prowadzi pogadankę według pytań:

Co to jest wspólnota?

Jakie są inne wspólnoty oprócz tych, które pojawiły się na ilustracjach?
Jakie zasady powinny obowiązywać wspólnotę?

Ocenić

Każdy w uczestników szuka w Piśmie Św. fragmentów, które mówią o wspólnocie, np. *J 17, 20-26* (jaka powinna być, czym się kierować). Można przydzielić każdemu określoną część Pisma św., np. jedna osoba – Ewangelia według św. Mateusza, druga osoba – Dzieje Apostolskie, itd. Po upływie określonego czasu (przynajmniej 10 minut) każdy przedstawia tylko jeden fragment, czytając go głośno.

Działać

Przeprowadzenie osobistego rachunku sumienia ze szczególnym uwzględnieniem swojego członkostwa we wspólnocie KSM-u.

Zorganizowanie wyjazdu, spaceru, wycieczki do kina, teatru dla całego oddziału, zastępu.

Napisanie artykułu na temat wspólnoty i umieszczenie go w gazecie parafialnej, w Internecie, na stronach KSM-owskich.

Przygotowanie plansz z fragmentami Pisma Św. mówiącymi o wspólnocie i zawieszenie ich w sali spotkań.

Znalezienie w literaturze utworów (wiersz, tekst piosenki, opowiadanie, itp.) mówiących o przyjaźni i przedstawienie ich na następnym spotkaniu.

2. Zastęp i sekcja - jak je prowadzić?

Cele spotkania:

- zapoznanie z zasadami funkcjonowania w oddziale zastępu i sekcji,
- uświadomienie, w jaki sposób powinniśmy zorganizować pracę oddziału KSM,
- uświadomienie, jak ważne jest w życiu KSM-owicza właściwe funkcjonowanie w strukturze stowarzyszenia.

Środki dydaktyczne:

- pisaki,
- „Podręcznik Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży”,
- „Materiały formacyjne KSM”,
- „Program formacyjny”.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, praca z tekstem, pogadanka.*

Wiedzieć

Prowadzący prowadzi pogadankę według pytań:

- Co to jest stowarzyszenie i jakie znamy inne formy zrzeszeń katolików?
- Co powinno posiadać stowarzyszenie (czy jakkolwiek inna organizacja, ruch, fundacja, itp.), by właściwie i poprawnie funkcjonować?
- Jaki jest struktura KSM-u?

Ocenić

Prowadzący rozdaje każdemu uczestnikowi kartę z pytaniami. Dzieli uczestników na 2 grupy. Jedna z grup opracowuje pytania odnośnie zastępu, druga grupa – sekcji. Każda z grup otrzymuje „Statut”, „Podręcznik Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży”, „Propozycję 7-letniego programu formacyjnego”. Korzystając z wymienionej literatury ma znaleźć odpowiedzi.

Po określonym czasie i wypełnieniu przez uczestników swoich kart pytań, wymieniamy się nimi z drugą grupą i zapoznajemy. Każdy zabiera swoją kartę do domu. Jeśli to możliwe można wszystkim skserować karty, aby mieli w swojej prywatnej bibliotece materiały odnośnie zastępu i sekcji.

Działać

- Opracować planszę przedstawiającą podstawowe informacje na temat zastępu i sekcji i umieścić ją w sali spotkań.
- Przygotować i poprowadzić spotkanie dla zastępu kandydackiego na temat zastępu i sekcji.

- Opracować i wdrożyć (jeśli tego nie ma w danym oddziale/zastępie) zasady jego funkcjonowania.

3. Metoda „widzieć – ocenić – działać” jako podstawa prowadzenia spotkań formacyjnych

Modlitwa

Cele spotkania:

- zapoznanie z metodą „widzieć – ocenić – działać”,
- zapoznanie się z literaturą traktującą o metodzie „widzieć – ocenić – działać”,
- uświadomienie, w jaki sposób powinniśmy prowadzić spotkania formacyjne,
- uświadomienie, jak ważne w życiu KSM-owicza jest działanie, które powinno być oparte na nauce Chrystusa.

Środki dydaktyczne:

- kartki,
- pisaki,
- taśma bezbarwna lub taśma dwustronna,
- Encyklika Jana XXIII „Mater et Magistra”,
- „Podręcznik Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży”,
- „Materiały formacyjne KSM”,
- „Program Formacyjny”, s. 6-9,
- 3 plansze (format A4 lub A3, 1 plansza z napisem WIDZIEĆ, 2 plansza z napisem OCENIĆ, 3 plansza z napisem DZIAŁAĆ).

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, praca z tekstem.*

Widzieć

Prowadzący przyczepia w widocznym miejscu planszę z napisem WIDZIEĆ.

Każdy z uczestników otrzymuje kartkę i pisak. Na kartce wypisuje jedno wydarzenie, które widział każdego dnia ubiegłego tygodnia.

Przykład:

poniedziałek – pędzący samochód,

wtorek – starsza pani na przejściu dla pieszych, itd.

Prowadzący przyczepia w widocznym miejscu planszę z napisem OCENIĆ.

Dopisujemy do poszczególnych wydarzeń z danego dnia tygodnia towarzyszące im emocje, uczucia, myśli, nasze sądy.

Przykład:

poniedziałek – pędzący samochód – szaleniec, wariat, nie zna zasad

ruchu drogowego, jeszcze kogoś potrąci, albo nie daj Boże zabije,

wtorek – starsza pani na przejściu dla pieszych – chyba jest niedołęzna, nie może sobie dać rady, idzie bardzo powoli, zaraz zmienia się światła i nie zdąży przejść.

Prowadzący przyczepia w widocznym miejscu planszę z napisem DZIAŁAĆ.

Dopisujemy do poszczególnych wydarzeń z danego dnia tygodnia działanie, które wykonaliśmy lub jakie byśmy zaproponowali.

Przykład:

poniedziałek – pędzący samochód – szaleniec, wariat, nie zna zasad ruchu drogowego, jeszcze kogoś potrąci, albo nie daj Boże zabije – zapisać numer rejestracyjny i zgłosić na policję,

wtorek – starsza pani na przejściu dla pieszych – chyba jest niedołęzna, nie może sobie dać rady, idzie bardzo powoli, zaraz zmienia się światła i nie zdąży przejść – podejść jak najszybciej i jej pomóc.

Po paru minutach każdy uczestnik wybiera jeden dzień i czyta to, co zanotował.

Podsumowanie (prowadzący)

Na podstawie wykonanego zadania możemy powiedzieć, że metoda „widzieć – ocenić – działać” nie jest nam obca. Powszechnie używamy jej w życiu, można nawet rzec, że według niej żyjemy. Wszystko

co widzimy osądzamy na swój sposób, odnosimy do osądów innych osób i podejmujemy działania.

Jest to dobra metoda, aby „przeglądać” swoje życie, to co się w nim dzieje, bo efektem końcowym jest działanie. A o oto przecież najbardziej chodzi w życiu, by od tego, co widzimy przejść do refleksji, do zestawienia tego z nauką Chrystusa (przecież jesteśmy Jego uczniami), a na koniec podjąć konkretne postanowienie i pracę.

Dlatego metoda ta jest bardzo dobrym sposobem na przeprowadzenie spotkań formacyjnych w zastępach.

Ocenić

Prowadzący dzieli uczestników na trzy grupy i przydziela teksty do przeczytania:

I grupa – „Podręcznik Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży” str. 79 pkt. e, str.82 pkt. e,

II grupa – Encyklika „Mater et Magistra” Jan XXIII (dokładnie Część IV. Odnowienie stosunków społecznych w prawdzie, sprawiedliwości i miłości, punkt 3. Zadania apostołstwa świeckich),

III grupa – „Materiały formacyjne KSM” str. 9.

Czas pracy na tekstem to około 10 minut. Po tym czasie wytypowana z grupy osoba przedstawia pozostałym uczestnikom „osąd” na temat metody „widzieć – ocenić – działać” na podstawie przeczytanych fragmentów. W tym punkcie spotkania powinna zostać podana nazwa omawianej metody – **rewizja życia**. Jeśli nie zrobią tego uczestnicy, podaje ją prowadzący.

Działać

1. Przygotować plansze przedstawiające metodę **rewizji życia** do salki, w której odbywają się spotkania formacyjne
2. Opracować informację o metodzie **rewizji życia** i umieścić ją na KSM-owskich stronach internetowych.
3. Przygotować scenariusz spotkania formacyjnego według tej metody. Temat można wybrać z programu 7-letniego KSM lub zaproponować inny.

4. Metody prowadzenia spotkań formacyjnych

Modlitwa

Cele spotkania:

- zapoznanie z metodami prowadzenia spotkań formacyjnych KSM,
  - zapoznanie się z tekstami dotyczącymi pracy formacyjnej,
  - ukazanie, w jaki sposób powinniśmy prowadzić spotkania formacyjne i jakie elementy powinno ono zawierać,
  - uświadomienie, jak ważna w życiu jest KSM-owicza stała formacja
- Przebieg Spotkania

Wstęp

Celem formacji jest osiągnięcie duchowej dojrzałości i doskonalenie miłości. Miarą naszej miłości jest Chrystus. Miarą dojrzałości człowieka jest miłość na Jego miarę, aż do oddania życia. Metodą jest zasada wcielania Słowa Bożego w życie, przeżywanie swojego zwyczajnego życia w sposób nadzwyczajny. Metoda zakłada otwarcie się na światło Słowa Bożego, nauczanie Kościoła, rekolekcje, życie sakramentalne, modlitwę liturgiczną, ascezę życia.

Dążenie do świętości zakłada dwa kierunki: rozwój relacji do Boga i relacji do drugiego człowieka. Tych relacji nie można rozdzielić, bo wtedy nie będzie to dążenie do świętości. Złączenie z Jezusem sprawia, że to, co wykonujemy, może być albo naszym dążeniem do świętości, albo rozmijaniem się z nim. Jeśli nasze codzienne obowiązki chcemy wykonywać coraz lepiej ze względu na Chrystusa, to jest to droga uświęcenia.

Formacja ma nas pobudzać do wysiłku kształtowania w sobie określonych postaw i proponuje środki dostosowane do powołania. Pozwalają one harmonijnie dążyć do świętości, tak, aby rozwijała się relacja do Boga i do drugiego człowieka. Często dużo od nas wymagają, ale właśnie dlatego przynoszą efekty. Z drugiej strony podlegamy

pewnym etapom formacji, związanym z etapami rozwoju naszego życia duchowego.

Metoda – od gr. *methodas* – to sposób postępowania przy zdobywaniu wiadomości i umiejętności, nadający się do stałego powtarzania. Istnieją różne rodzaje metod i różne sposoby ich klasyfikacji.

Metody aktywne to dominacja uczenia się nad nauczaniem. To takie metody, których założeniem jest zaangażowanie osób uczących się w proces dydaktyczny. Stosowanie metod aktywnych wpływa korzystnie nie tylko na ucznia (wiedza i umiejętności zdobyte samodzielnie są trwalsze), lecz także na nauczyciela, stawiając go w roli badacza i twórcy. Istotą metod aktywnych jest przewaga uczenia się nad nauczaniem.

Uczenie się (uczeń) – to stosowanie metod aktywnych, które prowadzą do trwałych zmian w myśleniu i działaniu, do zdobywania nowych doświadczeń.

Nauczanie, kształcenie (nauczyciel) – to stosowanie metod aktywizujących, które polegają na wzajemnym oddziaływaniu nauczyciela i ucznia w celu spowodowania zmian u ucznia.

Metody oparte na działaniu ucznia zapewniają większą i lepszą jakość przyswajanej wiedzy niż metody nie inspirujące ucznia do działania lub czyniące to w niewielkim stopniu. Wybór metody nauczania zależy od celów lekcji, wieku ucznia, poziomu jego wiedzy. Stosowanie metod aktywnych w praktyce prowadzi do:

- zwiększenia skuteczności nauczania i uczenia się,
- możliwości motywowania młodzieży do działania,
- możliwości rozwijania twórczego myślenia, kreatywności ucznia oraz własnej,
- integracji wiedzy z różnych dziedzin,
- umiejętności współpracy i komunikacji w grupie,
- umiejętności organizowania pracy własnej i innych.

Stosowanie metod aktywnych rozbudza zainteresowania, każdemu uczniowi daje możliwość uczestniczenia w procesie dydaktycznym,

ułatwia przyswajanie wiedzy, wspomaga w dążeniu do sukcesu.

Rozwinięcie tematu

Pogadanka – to dialog nierówno prawnych stron: nauczyciela, który stawia różnie zbudowane pytania i ucznia, który odpowiada; nauczyciel wie, do czego zmierza każde pytanie.

Przygotowanie materiału spotkania:

- cel pogadanki
- analiza merytoryczno – logiczna treści
- rozłożenie wydobytych elementów między poszczególne pytania
- zaprojektowanie zadań

Praca z uczniami:

- połączenie tematu spotkania z doświadczeniami uczestników
- dopasowanie pytań i odpowiedzi
- zebranie i wykorzystanie wiadomości
- zebranie i wykorzystanie wiadomości zgromadzonych podczas pogadanki

Prowadzenie wykładu:

Przygotowanie materiału spotkania:

- zaprowadzenie logicznego porządku w treści
- ustalenie celów minimalnych
- zaplanowanie treści wypoczynkowych i ich miejsca w strukturze wykładu
- atrakcyjne ujęcie treści
- problemowy tok wykładu
- wybór i doskonalenie układu treści (układ liniowy, koncentryczny i spiralny)

Praca z uczniami:

- zaangażowanie uczuciowe prowadzącego
- środki wzrokowo – słuchowe
- urozmaicenie roli uczniów
- notowanie wykładu

Kierowanie dyskusją – to metoda opanowywania materiału spotkania; jest umiejętnością społeczną, którą można zdobyć posługując się nią. Dyskusja służy opanowaniu złożonych form: pojęć, reguł, rozwiązań problemów. Jest dobrą podstawą do kształtowania wartości. Służy korzystaniu z wiedzy w sytuacjach społecznych, wybieraniu rozwiązania i drogi postępowania w obliczu różnych poglądów i odmiennych celów. Jest sposobem zdobywania autorytetu i przywództwa. Aby dyskusja przyniosła efekt, prowadzący powinien nadać spójność elementom wypowiedzi uczniów.

Przygotowanie materiału spotkania obejmuje:

- ustalenie celu dyskusji
- wybór tematu i ustalenie jej rezultatów
- przewidywanie stanowisk dyskusji
- opracowanie scenariusza dyskusji
- umiejscowienie materiału dyskusji w obrębie większej całości

Praca z uczniami:

- wprowadzenie do dyskusji
- ustalenie jej przedmiotu
- wzbudzenie dyskusji
- kontrolowanie wychowawczych konsekwencji
- nadzór nad stroną formalną dyskusji
- zebranie rezultatów dyskusji

Dyskusja okrągłego stołu polega na swobodnej wymianie poglądów między uczestnikami spotkania a prowadzącym, a także między samymi uczestnikami. Uczestnicy swobodnie wymieniają swoje doświadczenia i poglądy, udzielają sobie wyjaśnień, np. „Oceń postawę moralną osoby, która robi zakupy w niedzielę”.

Dyskusja panelowa – jej cechą jest istnienie dwóch grup: dyskutującej (eksperti) i słuchającej (audytorium). Prowadzący czuwa nad właściwym przebiegiem dyskusji. Słuchający także mogą zadawać pytania, przedstawić swoje stanowisko, uzupełnić dyskusję itp. Metoda wymaga wcześniejszego przygotowania merytorycznego uczniów. Przykład: „Rola mediów katolickich”.

Metoda „burzy mózgów” – zaliczana jest do technik samodzielnego, grupowego i twórczego myślenia. Zwana jest też giełdą pomysłów lub sesją odroczonego wartościowania. Pomysły zgłasza cała grupa. Metoda stosowana wtedy, gdy mamy w krótkim czasie rozwiązać problem o dużym stopniu trudności. Wynikiem tej metody jest opracowanie wniosków, np. w postaci raportu – krótkiej, zwięzłej i konkretnej informacji. Przykład: „Czynniki wpływające na założenie rodziny?”

Metoda metaplanu – to plastyczny zapis dyskusji, prowadzonej przez uczestników, którzy dyskutują na określony temat, tworząc jednocześnie plakat jej treści. Stosowana przy omawianiu drażliwych czy trudnych spraw oraz przy rozwiązywaniu konfliktów. Uczestnicy pracują w grupach. Każda grupa prezentuje plakat, po czym rozpoczyna się dyskusja. Przykład: „Z jakimi problemami spotykamy się w krajach misyjnych?” Metoda ma swój układ graficzny:

- Temat.
- Jak jest?
- Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?
- Jak powinno być?
- Wnioski.

Debata – analiza argumentów „za i przeciw”. Prowadzący dzieli uczestników na dwie grupy, podaje temat i czas debaty. Następnie, po udzieleniu głosu, ocenia jakość argumentów i moc ich przekonywania. Przykład: „Czy w Kościele jest demokracja?”

Metoda seminarium, czyli spotkanie naukowe specjalistów – to metoda oparta na paranaukowej tematyce kompetentnych wypowiedzi. W tej metodzie liczy się wiedza uczestników, więc wymaga wcześniejszego przypomnienia pewnych treści. Przykład: „Dlaczego mamy bronić życia?”

5. Objawy, przyczyny, rozwiązywanie kryzysów w oddziale

Modlitwa

Cele spotkania:

- utwierdzenie w przekonaniu, że wspólnota jest wielkim darem, który należy pielęgnować,
- wytłumaczenie, że kryzysy w oddziale są możliwe,
- ukazanie, że KSM to wspólnota przyjaciół,
- uświadomienie podstawowych zasad przyjaźni, które pomogą budować wspólnotę i przezwyciężaniu kryzysów.

Środki dydaktyczne:

- Pismo Św.,
- Podręcznik KSM.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, praca z tekstem, pogadanka.*

Widzieć

Wszelka działalność, jaką podejmuje człowiek, działalność dotycząca siebie samego jak i drugiego człowieka, niejako u podstaw zakłada pojawienie się pewnych trudności, niepowodzeń, a nawet zniechęceń czy rezygnacji. Zatem tam, gdzie ścierają się osobowości, tam dokonuje się budowanie postaw i zachowań, tam dokonuje się budowanie dojrzałych osobowości. Oddziały KSM nie są odosobnione od tego typu problemów i negatywnych postaw. Niejeden oddział w skali kraju już po krótkim czasie zapału i entuzjazmu – w konfrontacji z potrzebą stałego, permanentnego i długofalowego działania – przeżywa kryzys. Ważnym jest zaakcentowanie, że z jednej strony nie można uniknąć impasów, a z drugiej to, że mogą one być twórczo wykorzystane do budowania dobra. Kryzysy bowiem mogą ostatecznie odegrać pozytywną rolę weryfikującą ludzi i oczyszczającą motywację działania. Każdy człowiek postępuje w „prozie codzienności” według pewnego klucza motywacji i intencji. Trudności i ciężar dnia często obnażają owy

klucz. Motywacje i intencje mogą wpłynąć na udoskonalenie danej osoby lub spowodować odejście z KSM ludzi niezdecydowanych. Ważne jest, by osoby odpowiedzialne za oddziały miały otwarte oczy na zachowania członków oraz na pojawiające się kryzysy i w odpowiednim czasie reagowały na nie.

Podane niżej spostrzeżenia są owocem doświadczeń wielu oddziałów i bynajmniej nie stanowią wyczerpującej listy.

Wydawać by się mogło, iż kryzys przychodzi najczęściej niepostrzeżenie i daje znać o sobie, gdy sytuacja jest już bardzo zła. Z perspektywy czasu można stwierdzić, że wielu kryzysom dałoby się zapobiec, gdyby były wcześniej zauważone, ocenione i rozpoznane.

O nadchodzącym kryzysie oddziału świadczą m.in. następujące objawy:

- brak napływu nowych członków,
- oddział powoli zamienia się w „kółko wzajemnej adoracji”,
- spada frekwencja na spotkaniach,
- zauważalna coraz bardziej bierność, zniechęcenie, brak nowych pomysłów,
- coraz częstsze konflikty wewnątrz oddziału,
- zaniedbywanie spraw formalnych tj. protokołów, kroniki, zwlekanie z uregulowaniem składek członkowskich,
- brak kontaktu z Zarządem Diecezjalnym,
- absencja w akcjach diecezjalnych, zjazdach, szkoleniach, skupieniach, rekolekcjach,
- unikanie księdza asystenta,
- unikanie siebie nawzajem.

Ocenić

Ukazane wyżej objawy mogą mieć wiele przyczyn. Niektóre są prozaiczne i poznanie ich w porę łatwo mogłoby zapobiec kryzysowi. Należy pamiętać o nieustannej pracy nad sobą. Osoba, która zapomina o permanentnym budowaniu pozytywnych i dobrych postaw oraz relacji, może w oka mgnienia zburzyć to, co czasem budowane jest przez wiele miesięcy i lat. Warto więc przytoczyć rozpoznane w niektórych oddziałach przyczyny kryzysów:

- nieznajomość Statutu,
- niezrozumienie ducha KSM,
- wzajemna nieznajomość KSM-owiczów,
- wzajemne antypatie,
- oddział zdominowany przez jedną osobę lub dwóch rywalizujących ze sobą liderów,
- zły przepływ informacji,
- niesolidność, niepunktualność, brak formacji religijnej,
- przesadny aktywizm i w konsekwencji zmęczenie działaniem,
- brak podziału na sekcje i zastępy,
- brak konkretnego programu formacyjnego i działania,
- problemy finansowe,
- problemy „sercowo-uczuciowe” (zazdrość, zawiść, niedojrzałość osobowościowa),
- niewłaściwa motywacja przynależności do Stowarzyszenia.

Co na temat przyczyn sytuacji kryzysowych mówi Pismo Święte?

Obluda i roztropność w sądach (*Łk 6,41-42*)

Czemu to widzisz drzazgę w oku swego brata, a nie dostrzegasz belki we własnym oku? Jak możesz mówić swemu bratu: „Bracie, pozwól, że usunę drzazgę, która jest w twoim oku”, podczas gdy sam belki w swoim oku nie widzisz? Obludniku, usuń najpierw belkę ze swego oka, a wtedy przejrzysz, ażeby usunąć drzazgę z oka brata swego.

Tak więc, jeśli się chce usunąć źdźbło z oka brata, trzeba najpierw wyjąć belkę z własnego oka. Jeśli tego nie uczynimy, będziemy trwali w obludzie, którą Chrystus tyle razy i tak bardzo zdecydowanie potępił.

Solidarność i wolność (*Ga 5,13-15*)

Wy zatem, bracia, powołani zostaliście do wolności. Tylko nie [bierzcie] tej wolności jako zachęty do [hołdowania] ciału, wręcz przeciwnie, miłością ożywieni służcie sobie wzajemnie. Bo całe Prawo wypełnia się w tym jednym nakazie: Będiesz miłował bliźniego swego

jak siebie samego (*Kpł 19,18*). A jeśli u was jeden drugiego kąsa i pożera, baczcie, byście się wzajemnie nie zjedli.

Pokora (*Łk 14, 7-11*)

- A widząc, jak zaproszeni wybierają sobie pierwsze miejsca, opowiedział im przypowieść. — Kiedy ktoś zaprosi cię na wesele, nie siadaj na pierwszym miejscu, bo może został zaproszony ktoś godniejszy od ciebie. I ten, kto ciebie i jego zaprosił, podejdzie i powie ci: „Ustąp temu miejsca”. – I wtedy ze wstydem będziesz musiał zająć miejsce ostatnie. Ale gdy zostaniesz zaproszony, idź i usiądź na ostatnim miejscu, aby kiedy przyjdzie ten, który cię zaprosił, powiedział ci: „Przyjacielu, posuń się wyżej!” – Wtedy będziesz wyróżniony na oczach wszystkich współbiesiadników. Bo każdy, kto się wywyższa, będzie poniżony, a kto się unia, będzie wywyższony.

Duch daje życie (*Ga 5,16-26*)

I powiadam: Postępujcie zgodnie z duchem i nie schlebiajcie pragnieniom ciała. Ciało bowiem żywi pragnienia przeciwne duchowi, duch natomiast pragnie czego innego niż ciało – tak bardzo są sobie przeciwstawne – i dlatego czynicie to, czego nie chcecie. Jeżeli jednak duch wami kieruje, nie jesteście pod panowaniem Prawa. Czyny wywodzące się z ciała są znane: cudzołóstwo, nieczystość, rozpusta, bałwochwalstwo, magia, nienawiść, kłótnia, zawiść, gniewy, ambicje, niezgody, rozłamy, zazdrości, pijaństwo, hulanki i tym podobne. Zapowiadam wam, jak to już dawniej czyniłem, że ci, którzy takie czyny popełniają, królestwa Bożego nie odziedziczą. Owoc zaś wywodzący się z ducha to: miłość, radość, pokój, cierpliwość, dobroć, życzliwość, wierność, łagodność, opanowanie. Dla tych, którzy to wszystko czynią, Prawo nie istnieje. Ci zaś, którzy stanowią jedność z Chrystusem Jezusem, ukrzyżowali ciało razem z namiętnościami i pożądaniem. Jeśli żyjemy dzięki Duchowi, postępujemy również zgodnie ze wskazaniami Ducha. Nie ubiegajmy się o próżną chwałę, wzajemnie się zwalczając i wzajemnie sobie zazdroszcząc.

Nie sposób wyliczyć wszystkie teksty z Pisma Świętego. Podane wyżej stanowią jedynie wskazanie na pewne problemy, jakie mogą się rodzić we wspólnocie i sposoby ich rozwiązywania.

Odpowiednim tekstem do medytacji i rozważania, który pomaga w kształtowaniu postaw dojrzałych chrześcijan jest *Hymn o miłości* św. Pawła (1 Kor 13).

Działać

Już rozpoznanie przyczyn kryzysu nasuwa odpowiednią metodę jego rozwiązania. Tym niemniej warto podać przynajmniej kilka rad, które mogą zapobiec kryzysowi, a także pomóc rozwiązać już istniejący.

Czasami po prostu warto zacząć od dogłębnego przestudiowania Statutu KSM i kierowania się nim w formacji i działalności. Inne sprawdzone rady to: wspólny wyjazd, rozmowy indywidualne, wizyty w domu, wzajemna modlitwa za siebie, rekolekcje, dni skupienia, kontakt z prężnie działającymi oddziałami, wymiana doświadczeń, zaproszenie na spotkanie kogoś z władz Stowarzyszenia, przeprowadzenie tzw. okrągłego stołu dla odbudowania wzajemnego zaufania. Wymiar duchowy stanowi podwalinę funkcjonowania tak jednostki, jak i wspólnoty. Biblia jest antidotum na wszelakie trudności i kryzysy. Warto pamiętać także o częstym korzystaniu z sakramentów świętych, zwłaszcza z sakramentu pokuty i eucharystii.

Podane objawy, przyczyny i metody wychodzenia z kryzysów są jedynie przykładami. Wydaje się, że najważniejsze w przezwyciężeniu trudności są dbałość o wzajemne zaufanie, kierowanie się dobrem KSM oraz ciągle oczyszczanie własnych motywacji przynależności do Stowarzyszenia. Ważne jest zrozumienie, iż będąc KSM-owiczem, przyjmujemy na siebie obowiązek służenia swoim braciom i siostram. Wymiar diakonii winien być widoczny w sposób wyraźny w postawach wszystkich członków.

6. Kronika

Modlitwa

Cele spotkania:

- ukazanie, że KSM posiada swoją historię, którą tworzymy razem i którą należy dokumentować,
- ukazanie piękna historii i wydarzeń, które przeminęły i do których możemy wrócić przeglądając Kronikę KSM.

Środki dydaktyczne:

- Kronika oddziału.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, pogadanka.*

Widzieć

Kronika – wyraz pochodzenia greckiego (*chronika* od rzeczownika *chronos*), faktograficzny opis wydarzeń w układzie chronologicznym. Również utwór dziejopisarski o charakterze literackim, typowy dla średniowiecza. Kronika nie zawiera analizy tych wydarzeń, może jednak zawierać podsumowania oraz komentarz autora. Wydarzenia te najczęściej dotyczą życia państwa, instytucji, organizacji itp. Zapis tych wydarzeń może odbywać się na bieżąco, w miarę ich dziania się, lub później. Kroniki zaliczane są do utworów epickich, często łączą ze sobą cechy powieści, legendy oraz baśni.

Najśłynniejszymi polskimi kronikarzami są: Gall Anonim, Jan Długosz, Wincenty Kadłubek, Janko z Czarnkowa i Władysław z Gielniowa.

Obecnie kroniką nazywa się także odmianę felietonu, cykliczny utwór publicystyczno-dziennikarski, rejestrujący bieżące wydarzenia społeczno-obyczajowe, kulturalne, towarzyskie wraz z odautorskim komentarzem. W Polsce kroniki stały się popularne w XIX wieku, pisali je m.in. Bolesław Prus i Antoni Słonimski.

Kronika to chronologiczny zapis ciekawych wydarzeń z życia oddziału czy koła, opatrzone komentarzem słownym, rysunkami, fotografiami itp. Komentarz słowny w kronikach bywa dowcipny, tekst pisany jest często

ozdobnie z zastosowaniem inicjałów. Kronikę pisze się najczęściej w trwałych księgach przeznaczonych do tego celu.

Cele prowadzenia kroniki:

- kronika jest dowodem ciągłości pracy,
- pomaga w programowaniu, kontroli i ocenie działań,
- pozwala wyciągnąć wnioski z popełnionych błędów,
- napawa zadowoleniem, a jej tworzenie jest przyjemnością,
- z czasem nabiera wartości historycznej,
- pozwala na poznanie się i zintegrowanie zastępu, drużyny,
- pełni funkcje pamiątkową,
- służy realizacji zdolności manualnych i pisarskich oraz uczy twórczego myślenia,
- rozbudza pasję (np. pisanstwo, fotografika),
- podtrzymuje tradycje i obrzędy.

Oceń

Kronika jest jednym z elementów integrujących zespół młodzieżowy w kole czy oddziale, jeśli spełnia następujące warunki:

- jest pisana na bieżąco,
- ciekawie uzupełniana atrakcyjnymi rysunkami i fotografiami,
- w jej redagowaniu biorą udział członkowie koła, oddziału pod kierunkiem kronikarza,
- prowadzona jest z myślą o kole, oddziale.

Kronika związana jest z pewną formą obrzędowości i czasami powinna być odczytywana na wspólnych spotkaniach, co będzie sprzyjało refleksji nad dotychczasową pracą oraz mobilizowało nas do dalszej pracy i spojrzenia w przyszłość a nie tylko w przeszłość. Kronika jest formą podsumowania naszej pracy i ważnych wydarzeń z życia koła, oddziału.

Działać

W kole, oddziale powinna być wyznaczona osoba pełniąca funkcję kronikarza. Kronikarz powinien znać swój fach, może być wybierany co miesiąc lub na dłuższy czas. Jednak by kronika faktycznie żyła i odzwierciedlała życie koła, oddziału, teksty do niej powinni pisać

wszyscy. Zadaniem prezesa jest dbanie o estetykę i wyjaśnienie kolegom i koleżankom celu prowadzenia kroniki.

Kronika powinna być prowadzona czysto i starannie. Trzeba więc zwracać uwagę na wykonanie zeszytu do dokumentacji (grubość, wielkość kartek, zszywanie, łatwość otwierania itp.). Należy dbać o estetykę wpisów. Każda strona przed wpisem powinna być skomponowana. Pomyślcie o układzie tekstu, rysunków i zdjęć. Dokumentacja musi być autentyczna. Opisujemy wybrane zdarzenia, które najlepiej interpretują życie koła, oddziały.

Celem prowadzenia kroniki jest pamiątkowe utrwalenie wydarzeń. Powinna ona zawierać historię koła, oddziały, listę osób należących do Stowarzyszenia, pokazywać przebieg spotkań, akcji, wyjazdów, opisywać środowisko, parafii czy szkoły, w której działają KSM-owicze.

Ważną pamiątką są zdjęcia. Powinny być starannie wybrane, tak, aby najlepiej opowiadały o wydarzeniach. Inną ciekawą formą są wpisy gości, rysunki i kopie. Każdy oryginalny tekst i rysunek powinien być podpisany przez autora, podobnie kopie tekstów i rysunków. Nie zapominajcie o datach i nazwach miejscowości.

Kronikarz musi dbać, aby w kronice nikt nie ważył się narazić czyjejs godności!

Każda kronika jest odmienna i niepowtarzalna. Musicie sami wybrać sposób jej prowadzenia i styl, dostosowując go do waszego środowiska i waszych potrzeb.

7. Specyfika koła szkolnego KSM

Modlitwa

Cele spotkania:

- pokazanie, że szkoła jest dobrym miejscem, w którym może rozwijać się idea KSM,
- ukazanie, że KSM to wspólnota młodych, także wspólnota szkolna,

- uświadomienie podstawowych zasad KSM, które pomogą budować wspólnotę KSM-owiczów w szkole.

Środki dydaktyczne:

- Pismo Św.,
- Podręcznik KSM.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, praca z tekstem, pogadanka.*

Widzieć

Na rozpoczęcie spotkania odczytujemy fragment z Pisma Świętego:

Mk 16, 15 -18.

Potem następuje chwila refleksji nad Słowem Bożym. Dzielimy się tym, co Bóg kieruje do nas przez to krótkie Słowo, przechodząc do rozmowy:

- Jak powinniśmy wypełniać nakaz Jezusa w naszym życiu?
- Chrystus wzywa nas do świadectwa wiary, jednak od nas nie tylko wymaga. Zapewnia nas o swojej obecności i znakach, jakie będą towarzyszyć wierzącym w Niego. Czy mamy świadomość obecności Nauczyciela w naszym codziennym życiu?
- Czy dostrzegamy możliwości, jakie nam daje dzisiejszy świat do dawania świadectwa?

Ocenić

W tej części przechodzimy do rozmowy na temat koła szkolnego KSM. Rozmowa ta ma nas prowadzić do dostrzeżenia problemów związanych z tematem spotkania:

- Czy dostrzegamy potrzebę istnienia koła KSM w szkole?
- Czy w naszych szkołach istnieje koło KSM?
- Jeśli tak – jak one funkcjonuje?
- Jeśli nie – jak można założyć szkolne koło KSM?
- Często spotykamy się z objawami obojętności na życie Kościoła. Dlaczego tak wielu młodych nie chce angażować się w różne formy życia Kościoła?

Działać

W ostatniej części spotkania spróbujemy podsumować wszystkie treści. Na podstawie następujących pytań sformułujemy konkretne wnioski, które będą miały odzwierciedlenie w działaniu:

- Jakie konkretne działania możemy podjąć, aby rozwijać KSM w naszym codziennym środowisku – szkole?
- W jaki sposób jako członkowie KSM-u powinniśmy współpracować ze szkołą?
- Jak możemy zachęcić kolegów i koleżanki do czynnego uczestnictwa w życiu Kościoła poprzez Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży?

8. Współpraca z oddziałami i kołami w sąsiednich parafiach, współpraca w Okręgu

Modlitwa

Cele spotkania:

- ukazanie, że oddział parafialny KSM jest częścią Stowarzyszenia
- pokazanie, że jeden oddział powinien być otwarty na współpracę z innymi,
- ukazanie, że KSM to wspólnota przyjaciół,
- uświadomienie podstawowych zasad współpracy i współlistnienia, które pomogą budować Stowarzyszenie.

Środki dydaktyczne:

- Pismo Św.,
- Nauczanie Magisterium Kościoła,
- Katechizm Kościoła Katolickiego.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, praca w grupach, praca z tekstem, pogadanka.*

Widzieć

Pismo Święte

Dz 2, 41-47

Ci, którzy przyjęli Jego naukę, zostali ochrzczeni, a liczba ich w tym dniu wzrosła do trzech tysięcy osób. W postępowaniu kierowali się nauką apostołów, żyli we wspólnocie, łamali chleb i modlili się. Wiele też zdumiewających znaków czynili apostołowie, a lęk ogarniał wszystkich. Wszyscy wierzący przebywali razem i mieli wszystko wspólne; sprzedawali posiadłości i dobra, dzieląc je między wszystkich, stosownie do potrzeb. Codziennie wspólnie przebywali w świątyni, po domach łamali chleb, z radością i prostotą serca brali udział w posiłkach. Chwalili Boga i mieli uznanie u wszystkich. A Pan codziennie dołączał do nich tych, którzy mieli być zbawieni.

Przesłanie Jana Pawła II do uczestników Światowego Kongresu Ruchów Kościelnych

Jednym z darów Ducha dla naszej epoki jest z pewnością rozkwit ruchów kościelnych, które od początku mego pontyfikatu wskazują jako znak nadziei dla Kościoła i dla wszystkich ludzi. Są one świadectwem wielości form, w jakich wyraża się jedyny Kościół, i stanowią niewątpliwą nowość, której pozytywne znaczenie i przydatność dla Królestwa Bożego, działającego w dzisiejszych czasach, musimy sobie dopiero w pełni uświadomić (*Insegnamenti*, VII/2 [1984], s. 696).

W okresie przygotowań do Wielkiego Jubileuszu, a zwłaszcza w roku 1998, poświęconym w szczególny sposób Duchowi Świętemu i Jego uświęcającej obecności we wspólnocie uczniów Chrystusa (por. *Tertio millennio adveniente*, 44), wiele oczekuję od wspólnego świadectwa i od współpracy wszystkich tych ruchów. Ufam, że w komunii z pasterzami i w powiązaniu z inicjatywami diecezjalnymi zechcą wnieść do Kościoła swoje bogactwo duchowe, formacyjne i misyjne jako cenne doświadczenie i jako wzór chrześcijańskiego życia (*L'Osservatore Romano*, wyd. polskie, n. 7-8/1996, s. 41).

Dekret o apostołstwie świeckich

27. Z tytułu wspólnego dziedzictwa ewangelicznego, a co za tym idzie – wspólnego obowiązku dawania chrześcijańskiego świadectwa, staje się bardzo pożądana, a często wprost konieczna współpraca katolików z innymi chrześcijanami, tak współpraca jednostek, jak i wspólnot kościelnych, czy to w podejmowaniu pewnych akcji, czy też w stowarzyszeniach na szczeblu narodowym lub międzynarodowym. Wspólne wartości ludzkie wymagają często podobnej współpracy chrześcijan realizujących cele apostołskie z tymi, którzy choć nie są chrześcijanami, uznają te wartości.

Przez taką dynamiczną i roztropną współpracę, niezwykle doniosłą na polu działalności doczesnej, świadczą ludzie świeccy o Chrystusie, Zbawicielu świata, i o jedności rodziny ludzkiej.

Oceń

- Potrzeba nawiązywania i utrzymywania kontaktu z oddziałami KSM w sąsiednich parafiach jest koniecznością dla trwałego istnienia i rozwoju Stowarzyszenia.
- Współdziałanie jest konieczne przy organizowaniu pracy formacyjnej, rozwiązywaniu kryzysów, przygotowywaniu wspólnych działań oraz inicjatyw.
- Współpraca z sąsiednimi oddziałami jest okazją do wymiany doświadczeń, pomysłów.
- Taka współpraca wpływa na rozwój Stowarzyszenia.
- Współpracując włączamy się w nurt Nowej Ewangelizacji oraz stajemy się apostołami w naszych środowiskach.
- Wspólne działania dają nam możliwość szerszego oddziaływania na młodych.

Dział

- Nawiązać kontakt z najbliższymi oddziałami KSM.
- Wspólnie przygotowujemy Msze św. i czuwanie modlitewne.
- Spotkamy się na wspólnym spotkaniu formacyjnym.
- Zorganizujemy wspólnie spotkanie z ciekawym człowiekiem.
- Zorganizujemy wspólny wyjazd.

9. Współpraca z Zarządem Diecezjalnym

Modlitwa

Cele spotkania:

- poznanie struktury organizacyjnej KSM,
- ukazanie, że KSM to wspólnota przyjaciół, otwarta na współpracę z Zarządem Diecezjalnym,
- uświadomienie podstawowych zasad, które pomogą budować stałą relację z Zarządem Diecezjalnym KSM.

Środki dydaktyczne:

- Podręcznik KSM,
- Statut.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, praca w grupach, praca z tekstem, pogadanka.*

Widzieć

KSM to organizacja mająca swoją strukturę. Ważnym jej elementem jest Zarząd stojący na czele Stowarzyszenia w diecezji. Zarząd Diecezjalny wybierany jest podczas Zjazdu Diecezjalnego na 2 lata. Jego zadaniem jest m.in. opracowanie założeń programowych do podejmowanych dzieł i wytyczenie kierunków rozwoju Stowarzyszenia w diecezji. Ponadto rozstrzyga on spory powstałe w oddziałach parafialnych. Zarząd Diecezjalny tworzą:

- prezes, którego mianuje biskup,
- zastępcę prezesa,
- sekretarz,
- zastępcę sekretarza,
- skarbnik,
- dwóch członków
- oraz ksiądz asystent delegowany przez biskupa diecezjalnego.

Jeden z członków Zarządu jest równocześnie delegatem do Krajowej Rady. Przy Zarządzie Diecezjalnym działa też Komisja Rewizyjna.

Ocenić

Członkowie oddziałów powinni się starać współpracować z Zarządem, wychodzić naprzeciw jego pomysłom, przyjmować sugestie, ale także samodzielnie proponować różne rozwiązania (np. zorganizowanie imprezy na szczeblu diecezjalnym).

Współpraca z Zarządem to m.in. branie czynnego udziału w:

- rekolekcjach,
- dniach skupienia,
- obozach wakacyjnych, szkoleniach itp.

To także pomoc w organizacji różnych wydarzeń, np.:

- spotkań opłatkowych,
- spotkań Wielkanocnych,
- rekolekcji, dni skupienia,
- rozgrywek sportowych.

Współpraca to także regularne opłacanie składek członkowskich, dzięki którym Stowarzyszenie może funkcjonować.

Trzeba także pamiętać o terminowym zdawaniu sprawozdań rocznych, stałym kontakcie z ludźmi z Zarządu, a w razie zmian w kierownictwie

– o przesłaniu sprawozdania z wyborów wraz z nowym adresem do korespondencji.

Działać

Czy nasz oddział utrzymuje stały kontakt z Zarządem?

Które z wymienionych wyżej zadań wymaga od naszego oddziału/koła uzupełnienia? Kiedy ostatni raz ktoś z Zarządu gościł w naszym oddziale?

10. Analiza przemówienia Jana Pawła II do KSM-owiczów Watykan, Wielka Sobota, 15.04.1995 r.

Modlitwa

Cele spotkania:

- ukazanie papieskiej troski o odrodzone dzieło KSM w Polsce,
- przybliżenie słów Jana Pawła II skierowanych do KSM-owiczów,
- odkrycie roli członków KSM w misji Kościoła i w ojczyźnie.

Środki dydaktyczne:

Tekst przemówienia Jana Pawła II do KSM-owiczów – Watykan, Wielka Sobota, 15.04.1995 r.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, analiza przemówienia Jana Pawła II, praca z tekstem, pogadanka, praca w grupach.*

Widzieć

Przedstawienie historii KSM i ukazanie związku KSM z Janem Pawłem II. Podzielenie uczestników spotkania na trzy grupy i rozdanie fragmentów przemówienia w Wielką Sobotę 1995.

Grupa I – punkt pierwszy przemówienia,

Grupa II – punkt drugi,

Grupa III – punkt trzeci.

Uczestnicy analizują tekst pod kątem: słowo lub zdanie „klucz”. Mogą wypisać kilka.

Ocenić

Rozmowa kierowana podsumowuje pracę w grupach. Uczestnicy wypisują zadania KSM-owiczów wymienione przez Ojca Świętego i dyskutują, jak je przełożyć na codzienne życie.

Działać

Wyliczenie trudności w realizacji słów papieża, jakie stają przed KSM-owiczem oraz wskazanie rozwiązań.

Na zakończenie każdy z uczestników wypisuje na otrzymanej kartce słowa lub zadanie z omawianego przemówienia, które szczególnie utkwiło mu w pamięci.

11. Jan Paweł II o KSM-ie

(wzmianki w różnych okolicznościach)

Modlitwa

Cele spotkania:

- przybliżenie słów Jana Pawła II do KSM,
- wskazanie roli i zadań młodzieży,
- ukazanie, że KSM to wspólnota przyjaciół.

Środki dydaktyczne:

- Orędzie Ojca Świętego Jana Pawła II z okazji XVIII Światowego Dnia Młodzieży, Watykan 8 marzec 2003,
- Homilia Jana Pawła II w czasie beatyfikacji Karoliny Kózkówny, Tarnów, 10 czerwca 1987.

Metoda: *wiedzieć – ocenić – działać, praca w grupach, praca z tekstem, pogadanka, rozmowa kierowana.*

Widzieć

Wskazanie, że KSM składa się z ludzi młodych, którzy pragną odnaleźć się w świecie właśnie jako chrześcijanie.

Jan Paweł II kieruje do młodzieży wiele słów. Szczególnie w czasie Światowych Dni Młodzieży.

Grupa I – Orędzie Ojca Świętego Jana Pawła II z okazji XVIII Światowego Dnia Młodzieży, Watykan 8 marzec 2003, nr 4,5,7 (Aneks)

Grupa II – Homilia Jana Pawła II w czasie beatyfikacji Karoliny Kózkówny, Tarnów, 10 czerwca 1987 (Aneks. Można skorzystać też z nagrania dostępnego pod adresem: www.tarnow.pl/historia/taka/8.php; dostęp: 11.02.2007).

Uczestnicy analizują teksty pod kątem słowa lub zdania „klucz”. Mogą wypisać kilka na kartkach.

Ocenić

Liderzy grup omawiają wypisane na kartkach „klucze” i wskazują odniesienie do współczesnych zachowań KSM-owicza. Mówią o jego zadaniach, odpowiedzialności, sposobach działania. Kartki układają obok narysowanego godła KSM w ten sposób, by powstał plakat.

Działać

Uczestnicy wypisują anonimowo swoją intencję. Wszystkie zbieramy, a następnie każdy losuje jedną, w której się dziś pomodli.

Wspólna modlitwa o beatyfikację Sługi Bożego Jana Pawła II.

Tematy zalecane:

1. Małżeństwo

Modlitwa

Widzieć

Małżeństwo powstaje przez zawarcie umowy małżeńskiej, czyli przez nieodwołalną zgodę obojga małżonków, w której oddają się oni sobie i przyjmują wzajemnie. Całkowitej wierności małżonków, a także nierozzerwalnej jedności węzła małżeńskiego wymaga zarówno szczególna wspólnota mężczyzny i kobiety, jak i dobro dzieci.

Ocenić

Chrystus wyniósł małżeństwo do godności sakramentu. Sakrament małżeństwa, podobnie jak wszystkie sakramenty, uobecnia Jezusa i Jego Dzieło Zbawcze.

Ef 5, 21-33

- Do kogo zostało porównane małżeństwo?
- Kto jest wzorem dla mężów i żon?

Wskazania św. Pawła są dziś szczególnie aktualne, gdyż role męża i żony ulegają zatarciu. Porównania zawarte w tym fragmencie są niezwykle wymowne. *Bądźcie sobie wzajemnie poddani w bojaźni Chrystusowej! (Ef 5,21)* – apeluje św. Paweł. Jednocześnie w relacji, jaka istnieje między Chrystusem a Kościołem, przydziela małżonkom odpowiednie funkcje. Rolę Chrystusa w małżeństwie ma pełnić mąż. Nie ulega więc wątpliwości, iż chrześcijanin, który sakramentalnie poślubił żonę, ma jej okazać miłość pełną ofiarności i poświęcenia na wzór Jezusa. Granice miłości męża do żony są określone w postawie Chrystusa, który ukochał Kościół ponad własne życie, oddane w ofierze.

Jan Paweł II

Podobnie jak każdy z siedmiu sakramentów, również małżeństwo we właściwy sobie sposób jest rzeczywistym znakiem dzieła zbawienia. Zaślubieni, jako małżonkowie, uczestniczą w nim we dwoje, jako para, do tego stopnia, że pierwszym i bezpośrednim skutkiem małżeństwa nie jest sama łaska nadprzyrodzona, ale chrześcijańska więź małżeńska,

komunia dwojga – typowo chrześcijańska, ponieważ przedstawia tajemnicę Wcielenia Chrystusa i tajemnicę Jego Przymierza. Szczególna jest także treść uczestnictwa w życiu Chrystusa (Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 13).

- Jakim znakiem jest sakrament małżeństwa?
- Co jest pierwszym i bezpośrednim skutkiem małżeństwa?
- Jaką tajemnicę przedstawia „komunia dwojga”?

Praca w grupach

Uczestnicy analizują wybrane fragmenty o małżeństwie.

Grupa I

Pismo święte zaczyna się od opisu stworzenia mężczyzny i kobiety na obraz i podobieństwo Boże, a kończy wizją „Godów Baranka” (Ap 19,7.9). Od początku do końca Pismo Święte mówi o małżeństwie i jego „misterium”, o jego ustanowieniu i znaczeniu, jakie nadał mu Bóg, o jego początku i celu, o różnych sposobach jego urzeczywistniania w ciągu historii zbawienia, o jego trudnościach wynikających z grzechu i jego odnowieniu „w Panu” (1Kor 7,39), w Nowym Przymierzu Chrystusa i Kościoła” (KKK 1602).

Grupa II

„Na początku swojej publicznej działalności Jezus dokonuje pierwszego znaku – na prośbę swej Matki – podczas uczty weselnej. Kościół nadaje wielkie znaczenie obecności Jezusa na godach w Kanie. Widzi w tym potwierdzenie, że małżeństwo jest czymś dobrym, oraz zapowiedź, że od tej pory będzie ono skutecznym znakiem obecności Chrystusa (KKK 1613).

– Jakie znaczenie nadaje Kościół uczestnictwu Chrystusa na weselu w Kanie?

Grupa III

Idąc za Chrystusem, wyrzekając się siebie, biorąc na siebie swój krzyż, małżonkowie będą mogli pojąć pierwotny sens małżeństwa i przeżywać je z pomocą Chrystusa. Łaska małżeństwa chrześcijańskiego jest owocem Krzyża Chrystusa, będącego źródłem całego życia chrześcijańskiego (KKK 1615).

– Z czyją pomocą i w jaki sposób małżonkowie powinni przeżywać swoje życie?

Grupa IV

Małżeństwo chrześcijańskie staje się z kolei skutecznym znakiem, sakramentem przymierza Chrystusa i Kościoła. Małżeństwo między ochrzczonymi jest prawdziwym sakramentem Nowego Przymierza, ponieważ oznacza łaskę i jej udziela (KKK 1617).

– Czym staje się małżeństwo chrześcijańskie?

Grupa V

Małżonkowie chrześcijańscy (...) we właściwym sobie stanie i porządku życia mają własny dar wśród Ludu Bożego. Właściwa łaska sakramentu małżeństwa jest przeznaczona dla udoskonalenia miłości małżonków i dla umocnienia ich nierozdzielnej jedności (KKK 1641).

– Do czego przeznaczona jest łaska sakramentu małżeństwa?

Grupa VI

Jak niegdyś Bóg wyszedł naprzeciw swojemu ludowi z przymierzem miłości i wierności, tak teraz Zbawca ludzi i Oblubieniec Kościoła wychodzi naprzeciw chrześcijańskim małżonkom przez sakrament małżeństwa. Pozostaje z nimi, daje im moc pójścia za Nim i wzięcia na siebie swojego krzyża, podnoszenia się po upadkach, przebaczenia sobie wzajemnie, wzajemnego noszenia swoich ciężarów. Pomaga im, by byli „sobie wzajemnie poddani w bojaźni Chrystusowej” (Ef 5,21) i miłowali się miłością nadprzyrodzoną, delikatną i płodną. W radościach ich miłości i życia rodzinnego daje im już tutaj przedsmak uczty Godów Baranka (KKK 1642).

– W jaki sposób Chrystus wychodzi naprzeciw chrześcijańskim małżonkom?

Prezentacja pracy w grupach. Podsumowanie wypowiedzi uczestników przez prowadzącego.

Analizując powyższe fragmenty, dochodzimy do wniosku, iż Bóg jest od samego początku obecny w życiu małżonków. Jezus Chrystus nadał małżeństwu charakter nierozdzielnej i trwałej komunii osób. Małżeństwo chrześcijańskie, które Kościół nazywa nie tylko

sakramentem, ale nawet przyznaje godność świętego sakramentu, jest zarówno znakiem i symbolem, jakby uosobieniem więzi między Chrystusem a Kościołem, jak i wyjątkowym udziałem w tajemnicy zbawczej. Bóg nie tylko błogosławi i sprzyja małżeństwu, ale sam je łączy. Zarówno trwanie w małżeństwie, jak i poślubienie współmałżonka może dokonywać się tylko w Panu, w Chrystusie, czyli przez sakrament małżeństwa. W małżeństwie sakramentalnym miłość obojga małżonków jest głęboko zakotwiczona i wpisana w miłość Bożą. Życie małżonków jest uświęcone obecnością Chrystusa. Małżonkowie współdziałają z Bogiem w dziele stworzenia poprzez zrodzenie i wychowanie potomstwa. W Katechizmie Kościoła Katolickiego czytamy: *W małżeństwie chrześcijańskim małżonkowie zostają ponadto przez specjalny sakrament wzmocnieni i jakby konsekrowani do obowiązków swego stanu i godności (KKK 1638).*

Ojciec Święty Jan Paweł II naucza o wielkiej wartości małżeństwa i rodziny.

Dzięki sakramentalnej obecności Chrystusa, dzięki dobrowolnie złożonej przysiędze, w której małżonkowie oddają się sobie wzajemnie, rodzina jest wspólnotą świętą. Jest komunią osób zjednoczonych miłością, o której św. Paweł tak pisze: *Miłość współweseli się z prawdą, wszystko znosi, wszystkiemu wierzy, we wszystkim pokłada nadzieję, wszystko przetrzyma i nigdy nie ustaje.* Każda rodzina może zbudować taką miłość. Ale można ją osiągnąć w małżeństwie tylko i wyłącznie wtedy, jeżeli małżonkowie stają się „bezinteresownym darem z siebie samego”, bezwarunkowo i na zawsze, nie stawiając żadnych ograniczeń. Ta miłość małżeńska, rodzicielska, rodzinna jest ciągle uszlachetniana, jest doskonałona przez wspólne troski i radości, przez wspieranie się wzajemne w chwilach trudnych. Zapomina o sobie samym dla dobra umiłowanego człowieka. Prawdziwa miłość nigdy nie wygasa. Staje się źródłem siły i wierności małżeńskiej. Rodzina chrześcijańska, wierna swemu sakramentalnemu przymierz, staje się autentycznym znakiem bezinteresownej i powszechnej miłości Boga do ludzi. Ta miłość Boga stanowi duchowe centrum rodziny i jej

fundament. Poprzez tę miłość rodzina powstaje, rozwija się, dojrzewa i staje się źródłem pokoju i szczęścia dla rodziców i dla dzieci. Jest prawdziwym środowiskiem życia i miłości (Jan Paweł II, Kalisz, 4 czerwca 1997 r.).

Ojciec Święty Jan Paweł II poucza ponadto, iż małżeństwo – podobnie jak każdy sakrament jest pamiątką, uobecnieniem i prorocstwem dzieła zbawczego.

Jako pamiątka, sakrament daje im łaskę i zadanie upamiętniania wielkich dzieł Bożych i świadczenia o nich wobec swych dzieci; jako uobecnienie, daje im łaskę i zadanie wprowadzania w życie, wzajemnie wobec siebie i wobec dzieci, wymogów miłości, która przebacza i darzy odkupieniem; jako prorocstwo, daje im łaskę i zadanie życia i świadczenia o nadziei przyszłego spotkania z Chrystusem (FC 13).

Działać

Uświadomiliśmy sobie, że małżeństwo jest szczególnym znakiem miłości Chrystusa i Kościoła. Każde chrześcijańskie małżeństwo, a więc i rodzina, to obraz Kościoła – rodziny tworzą Kościół domowy. Wobec tego małżonkowie przyczyniają się istotnie do wzrostu Kościoła powszechnego. W dzisiejszym świecie na małżonkach spoczywa ogromna odpowiedzialność za kształt życia rodzinnego, a tym samym za obraz Kościoła. Wobec zagrożeń współczesnego świata małżeństwo powinno – zgodnie z zamysłem Boga – realizować prawo miłości, którego źródłem jest sam Chrystus. Małżonkowie powinni być świadomi tego, że Chrystus umacnia i uświęca ich sakramentalny związek i jest z nimi ciągle obecny.

- Dlaczego małżeństwo jest tak ważne w obliczu Boga?
- W jaki sposób Chrystus uświęca małżonków i rodziny?
- Jak my, KSM-owicze, mamy przygotowywać się do przyszłych zadań w małżeństwie i rodzinie?

2. Kochający

Widzieć

Portret kochającego ojca odnajdujemy w różnych epokach literackich. Pisarze w swoich utworach dość często poruszali tematykę ojcostwa. Już od początków świata przyjęło się, że ojciec jest głową rodziny. W Biblii tytuł ojca jest bardzo zaszczytny, ponieważ Bóg nazywa swym synem cały Izrael. Bóg to ojciec wszystkich ludzi, który miłuje i kocha swoje dzieci.

Pośród przypowieści biblijnych jest opowieść o synu marnotrawnym. Ojcem w tej przypowieści jest Bóg, a jego synami ludzie reprezentujący różne postawy wobec przykazań samego Boga. Przypowieść ta ma charakter uniwersalny, jest wezwaniem do ciągłego powracania. Syn wrócił do ojca, a ten przyjął go z otwartymi rękami i radością. Przebaczący ojciec jest symbolem miłosiernego i wybaczącego swym dzieciom Boga Ojca.

Podobny wizerunek ojca przedstawił Homer w *Iliadzie*. Priam, zrozpaczony po śmierci Hektora udaje się do Achillesa, by ten wydał ciało syna. W utworze mamy wzruszającą scenę, w której ojciec błaga Achillesa o oddanie zwłok Hektora, całując ręce zabójcy syna. Ten, wzruszony ojcowską miłością, zgadza się to uczynić, żądając w zamian okupu.

Jan Kochanowski jest ojcem polskiego renesansu. Po stracie swojej córeczki bardzo ubolewa i pogrąża się w smutku. W jego trenach można odnaleźć równowagę i spokój ducha, wiarę w zbawienie Urszulki. Píše o tym w *Trenie XIX „Sen”*.

Adam Mickiewicz przedstawił dwie wizje ojca. Mamy stolnika Horeszko – surowego ojca, który nie pozwala córce na małżeństwo z Jackiem Soplicą. W ten sposób burzy szczęście własnego dziecka i przyczynia się do własnej śmierci. Kolejnym przykładem w *Panu Tadeuszu* jest Jacek Soplica, który nie pokochał swej żony i nie troszczył się o syna. Chcąc odpokutować za winy swojej młodości, opuścił Soplicowo, a opiekę nad Tadeuszem przekazał bratu.

Honoriusz Balzak w utworze *Ojciec Goriot* przedstawił Goriota jako „Chrystusa Ojcostwa”. Miłość do córek jest jedynym sensem jego życia. Oddał cały majątek, by zapewnić im miejsce w arystokracji. Jednak córki wstydyły się ojca, miały go za nic. Mimo to Goriot niezmiennie je kochał i oddawał resztki pieniędzy. Kiedy umierał, myślał tylko o nich, przywoływał je, a gdy nie przyszły, starał się znaleźć dla nich wytłumaczenie.

Oceń

- przypowieść o miłosiernym ojcu (*Łk 15, 11-32*),
- encyklika Ojca Świętego *Dives in Misericordia* o Bożym Miłosierdziu nr 5,6.

Praca w grupach

GRUPA I:

(*Łk 15, 20-24*) Jaka jest odpowiedź ojca na powrót syna marnotrawnego?

- przyjmuje go do domu
- cieszy się
- hojnie go obdarowuje
- wzrusza się głęboko

GRUPA II:

(*Łk 15, 25-32*) Jaka jest odpowiedź ojca na oburzenie starszego syna?

- nie karci go
- jest delikatny
- chce obudzić w nim miłość
- jest łagodny

Przedstawiciele I i II grupy powinni odkryć, że ojciec kocha obydwu synów głęboką miłością i jest jej wierny.

Dwie kolejne grupy przygotowują odpowiedź na pytania do encykliki *Dives in Misericordia*:

GRUPA III:

Czego domagała się sprawiedliwość od syna marnotrawnego po powrocie do ojca? Kiedy miłość staje się miłosierdziem?

GRUPA IV:

Dlaczego z „czysto ludzkiego” punktu widzenia jesteśmy uprzedzeni do miłosierdzia? W jaki sposób na syna marnotrawnego oddziałuje miłosierdzie ojca?

Przedstawiciele III i IV grupy powinni dojść do następujących wniosków:

- Miłosierdzie dowartościowuje = przywraca człowiekowi utracone człowieczeństwo; podnosi w górę; wyprowadza dobro ze zła = przywraca człowiekowi utraconą godność.
- Porządek sprawiedliwości domaga się, aby syn po powrocie pracował w domu ojca jako najemnik; on doświadczył miłości ojca, która przekracza ścisłą miarę sprawiedliwości i w ten sposób objawiła się jako miłosierdzie.

Działać

Dzięki przeprowadzonej analizie materiałów źródłowych, odczytujemy analogię zawartą w przypowieści. Postać ojca odsłania Boga Ojca, który jest bogaty w miłosierdzie. Taki obraz Boga Ojca ukazuje Pan Jezus w przypowieści oraz w całym swoim nauczaniu i życiu. Odkrywamy, że Bóg jest Ojcem pełnym miłosierdzia, gotowym obdarowywać i przebaczać – niezależnie od naszej odpowiedzi. Ogarnia swą miłością miłosierną tych, którzy żyją na ziemi bez ojca i tych, którzy tęsknią za prawdziwym ojcem, tych, którzy utracili swoje człowieczeństwo i godność oraz tych, którzy walczą o miłość.

Cechy kochającego ojca:

- Kochający ojciec przyjmuje aktywną rolę. Chodzi tutaj o podejmowanie inicjatywy w relacjach z dziećmi, zamiast biernego oczekiwania, aż przyjdą do niego, by o coś poprosić. Kochający ojciec pragnie być aktywnie zaangażowany w życie swoich dzieci, trzymając rękę na pulsie.
- Kochający ojciec spędza czas ze swoimi dziećmi. Nie oznacza to, że kochający ojcowie są mniej zajęci od innych. Większość ludzi

nie ma dość czasu. Różnica pomiędzy kochającym a obojętnym ojcem polega na sposobie planowania zajęć.

- Dobry, kochający ojciec uwzględnia dzieci w swoich planach, a następnie broni umówionych z nimi spotkań bardziej zdecydowanie od innych. Kochający ojciec nie zadowala się dawaniem dzieciom „okruchów” swojego czasu.
- Kochający ojciec troszczy się i chroni swoje dzieci. Jest to podstawowa cecha dobrego ojca, obejmująca zapewnienie dzieciom jedzenia, ubrania, schronienia i ochrony. Kochający ojciec uważa za najważniejszą rzecz zaspokojenie podstawowych potrzeb własnej rodziny.
- Kochający ojciec rozmawia z dziećmi. Łatwo jest przemawiać do dzieci – pouczać, co i dlaczego mają robić. Rozmawianie z dziećmi jest nieco trudniejsze, lecz daje nieskończenie więcej satysfakcji. Dwustronna wymiana myśli umożliwia kochającemu ojcu poznanie swoich dzieci i vice versa. Dobry ojciec poznaje myśli, uczucia i pragnienia dzieci, zadając im pytania. Dzielenie się własnymi przemyśleniami, uczuciami i pragnieniami jest najlepszym sposobem na zbudowanie bliskich związków.
- Kochający ojciec bawi się z dziećmi. Zabawa jest tutaj najważniejsza. Jeśli wspólna zabawa oznacza bawienie się w grę komputerową z nastolatkiem, kochający ojciec usiądzie przy komputerze. Jeśli oznacza wydanie podwieczorku dla najbliższych przyjaciółek lalki jego córki, ojciec je zorganizuje. Jeśli oznacza kołysanie na kolanie niemowlaka przez godzinę, kochający ojciec będzie to robił. Kochający ojciec stara się wzbudzić śmiech i radość. I bawi się na warunkach dzieci. Nie narzuca im własnej koncepcji dobrej zabawy i nie oczekuje, że będą czerpały z tego przyjemność.
- Dobry ojciec uczy dzieci wartości, w które wierzy. Wartości to silne przekonania, które nadają ład naszemu życiu. Kochający ojciec, który ceni uczciwość, uprzejmość i pracowitość, poświęci czas, aby wyjaśnić dzieciom, ile one dla niego znaczą i jaką rolę odgrywają w jego codziennym życiu.

- Dobry ojciec kocha swoje dzieci bezwarunkową miłością. Kochający ojciec nie udziela i nie wstrzymuje swoich uczuć, kierując się osiągnięciami dziecka lub tym, czy na to „zasłużyło”. Nie czeka, aż dzieci przyniosą do domu kartę ocen z dobrymi wynikami lub wykonają domowe obowiązki, aby okazać, że je kocha. Kochający ojciec podkreśla: „Kocham cię bez względu na wszystko”.

3. W rodzinie

Modlitwa

Widzieć

Jaka jest rodzina XXI wieku? Zauważyć tzw. rodziny „rozbite” (np. z powodu wyjazdów zagranicznych, rozwodów); związki partnerskie; zwrócić uwagę na liczbę dzieci w rodzinie.

Rodzina jest wspólnotą miłości i wspólnotą płodną.

Rola wychowawcza ojca i matki w rodzinie.

Obecność dzieci w rodzinie jako dar od Boga a nie własność.

Ocenić

- Rodzina Jezusa w Nazarecie – przykład życia rodzinnego (*Lk 2, 51*).
- Dlaczego należy czcić ojca swego i matkę swoją (*Wj 20,12; Ef 6,3-1*)?
- Czy pozwalam, by rodzice wyręczali mnie w moich obowiązkach i ponoszeniu konsekwencji złego postępowania?
- Dlaczego tak ważny jest sakrament małżeństwa?
- Czy szerzę Królestwo Chrystusowe w swojej rodzinie; w jaki sposób?

Działać

- Przeanalizować treść przysięgi małżeńskiej.

- Zorganizować spotkanie np. z przedstawicielami Stowarzyszenia Rodzin Katolickich lub inną wspólnotą parafialną na temat życia w ich rodzinie.
- Czy moja przynależność do KSM pomaga mi wypełniać zadanie statutowe, jakim jest *angażowanie w życie rodzinne i przygotowanie do założenia własnej rodziny?*

4. Ku macierzyństwu

Modlitwa

Pomoce dydaktyczne

- Pismo Święte, Rdz 1, 27-28; Łk 1, 31-38; 1 Kor 13,
- KKK nr 2331-2335,
- Podręcznik KSM.

Widzieć

- Zatarcie różnicy między wyglądem i zachowaniem dziewcząt i chłopców.
- Różnice w procesie dojrzewania u chłopców i dziewcząt.
- Upadek autorytetu matki w rodzinie.
- Brak szacunku dla kobiet.
- Upadek wartości macierzyństwa.
- Cechy charakterystyczne dziewczęcego świata ukierunkowanego na macierzyństwo.

Ocenić

- Postawa Maryi – wzorem każdej kobiety.
- Co znaczą słowa Jana Pawła II?: *Wejść na drogę powołania małżeńskiego – to znaczy uczyć się miłości oblubieńczej z dnia na dzień, z roku na rok: miłości wedle duszy i ciała.*
- Zasadnicze potrzeby dziewczyny ukierunkowanej ku macierzyństwu: samoakceptacji, akceptacji w oczach męskich, stabilizacji.

- Troska o ciało, zdrowie, odpowiedni ubiór dziewczyny jako wyraz troski o jej dziecko, które poczne w swoim ciele.
- Rozwijanie religijności, mądrości, miłości w procesie samowychowania jako przygotowanie do podjęcia obowiązków wychowawczych żony i matki.
- Co sądzisz o staropolskich cechach dobrej kandydatki na żonę?

Działać

- Zorganizować spotkanie z pracownikiem poradni rodzinnej celem pogłębienia omawianego tematu.
- Postanowić codziennie odmawiać modlitwę o czystość serca.
- Przeczytam *List do kobiet* Jana Pawła II.
- Zapoznam się z ideą Ruchu Czystych Serc.

5. Ku ojcostwu

Modlitwa

Widzieć

W dzisiejszych czasach dostrzegamy u niektórych chłopców postawy pozytywne:

- potrzeba przygotowania się do bycia ojcem,
- potrzeba odpowiedzialności i przyjęcia zadań ojca rodziny,
- okres dojrzewania jest zasadniczy do kształtowania się ojcostwa, zwłaszcza wartości duchowych,
- i wiele innych.

Dostrzegamy też postawy negatywne:

- pogoń za cielesnością,
- spotkania z dziewczynami (jaki cel?),
- brak całościowej wizji kobiety,
- pomylenie pojęć „kocham cię” z „pożadam Cię”,
- słaba wola człowieka (lenistwo, przyjemności),
- egoizm (miłość tylko siebie, tylko przyjemności, brak odpowiedzialności, poświęceń),

- egocentryzm,
- duchowa niedojrzałość mężczyzn do ojcostwa.

Oceń

Przeczytać: *Rdz 32, 11, Wj 21, 7, Syr 7, 27-28, 1 J 5, 1, 1 Kor 7, 1-16, Ga 5, 16-23, Ef 5, 21 – 6, 4.*

- Jaki jest obraz ojca (czy jest to obraz żywiciela, odpowiedzialnego opiekuna czy egoisty, itd.)?
- Jakie są najważniejsze cechy kandydata na męża (dobroć, inteligencja, siła woli, odwaga, energia, czy uroda, cwaniactwo itd.)?
- Czy można mówić o powołaniu do ojcostwa?
- Do czego Bóg mnie powołuje, pozwalając być ojcem rodziny?
- Czy i jakie zachowania niepokoją cię w zachowaniu młodych, gdy chodzi o pojmowanie ojcostwa?
- Jakie zachowania dziewcząt wobec chłopców pozwalają im odpowiedzialnie podjąć ich powołanie do ojcostwa?

Działać

- asceza wyobraźni,
- uczenie się odpowiedzialności (najpierw myśleć potem działać),
- świadome wybory,
- umiejętny wybór tego, na co patrzę, co oglądam,
- odpowiedzialne rozwiązywanie problemu zmysłowości,
- troska o rozwój duchowy (religia, kultura),
- poznawanie wielości aspektów życia ludzkiego,
- modlitwa, bliskość Boga, sakramenty są nieodzowną pomocą w harmonijnym, dojrzałym kształtowaniu swego życia,
- panowanie nad swoim ciałem (lenistwo, przyjemności, itp.),
- bycie dla innych, bezinteresowność, odpowiedzialność,
- wdzięczność wobec swojego ojca (Dzień Ojca i nie tylko) za dar przekazania życia i trud wychowania,
- zapoznanie się z ideą Ruchu Czystych Serc.

6. Przeszkody do małżeństwa

Modlitwa

Widzieć

Małżeństwo jest wspólnotą mężczyzny i kobiety skierowaną ze swej natury na dobro małżonków oraz na zrodzenie i wychowanie potomstwa. Dlatego też dla dobra małżonków i przekazywanego życia, prawo naturalne i prawo Kościoła nie zezwala niektórym ludziom na zawarcie ważnego związku. Kodeks Prawa Kanonicznego formułuje listę przeszkód, które uniemożliwiają zawarcie ważnego związku małżeńskiego. Pojęcie „przeszkody małżeńskiej” jest bardzo ważne, gdyż, jeżeli istnieje ona między małżonkami, to sprawia, że pozornie zawarty związek małżeński od początku jest nieważny.

Kościół zawsze nauczał o jedności i nierozzerwalności związku małżeńskiego. Nigdy też nie wprowadził, ani nie zaakceptował rozwodów. Sądy Biskupie, w oparciu o Kodeks Prawa Kanonicznego, niekiedy orzekają o nieważności małżeństwa od chwili jego zawarcia. Od niektórych, ustanowionych prawem kościelnym przeszkód, można uzyskać zwolnienie zwane „dyspensą”.

Oto najważniejsze przeszkody:

- Przeszkoda wieku, czyli nieukończenie 18 lat przez kobietę lub mężczyznę. Z ważnych przyczyn biskup ordynariusz może dyspensować od tej przeszkody za zgodą rodziców narzeczonych. Nie udziela się dyspensy poniżej 16 roku życia dla chłopca i 14 lat dla dziewczyny.
- Niemoc płciowa (impotencja), która istniała przed ślubem przynajmniej u jednego z partnerów i jest nieuleczalna. Niemoc płciowa polega na niemożności odbycia stosunku płciowego. Jest ona czym innym niż niepłodność, która nie jest przeszkodą do zawarcia małżeństwa.
- Zawarty wcześniej związek małżeński, choćby nie był dopełniony stosunkiem seksualnym.

- Różnica wiary: jedna osoba została ochrzczona w Kościele katolickim, a druga nie jest ochrzczona. Od tej przeszkody można uzyskać dyspensę biskupa ordynariusza przy istnieniu słusznej przyczyny i złożeniu oświadczenia przez stronę katolicką, że odsuwa od siebie groźbę utraty wiary, a wszystkie dzieci zostaną ochrzczone i wychowane po katolicku.
- Świecenia kapłańskie lub wieczyste śluby czystości składane w zgromadzeniach zakonnych.
- Uprowadzenie kobiety lub przetrzymywanie jej w celu zawarcia z nią związku małżeńskiego. Przeszkoda znika z chwilą uwolnienia kobiety od porwania.
- Zadanie śmierci swemu współmałżonkowi w celu zawarcia małżeństwa z określoną osobą lub uśmiercenie współmałżonka swego partnera.
- Pokrewieństwo we wszystkich stopniach linii prostej (np. ojciec – córka) i do czwartego stopnia linii bocznej np. rodzeństwo cioteczne, wujek – siostrzenica).
- Powinowactwo (zachodzi między rodzinami współmałżonków) w linii prostej we wszystkich stopniach, np. mąż i jego teściowa.
- Przyzwoitość publiczna (podobna do przeszkody powinowactwa) powstaje z nieważnego małżeństwa po rozpoczęciu życia wspólnego lub z konkubinatu (stałe nieślubne pożycie na wzór małżonków). Zachodzi ono między jedną ze stron a krewnymi z drugiej w pierwszym stopniu linii prostej, np. kobieta zamieszkiwała z mężczyzną bez ważnego małżeństwa, porzuciła go i chce zawrzeć małżeństwo z jego synem.
- Pokrewieństwo prawne w linii prostej lub w drugim stopniu linii bocznej. Powstaje ono przez adopcję i istnieje między adoptującym a adoptowanym a jego krewnymi.
- Brak wystarczającego używania rozumu, który uniemożliwia dostateczne rozeznanie istoty małżeństwa. Taki stan, by był przeszkodą, musi istnieć w chwili wyrażania przez kogoś zgody małżeńskiej.

- Niezdolne do zawarcia małżeństwa są też osoby śpiące, pijane, zahipnotyzowane czy też całkowicie nieprzytomne.
- Błąd co do osoby, lecz nie do przymiotu osoby. I inne podobne zwiedzenie dokonane dla uzyskania zgody małżeńskiej.
- Warunek dotyczący przyszłości. Np. stwierdzenie: Ożenię się z tobą, pod warunkiem że...
- Przymus i bojaźń wywołane czynnikami zewnętrznymi, choćby nieumyślnie, gdy osoba zawierająca małżeństwo tak ocenia sytuację, że nie widzi innego wyjścia jak zawarcie małżeństwa.

Warto w tym miejscu poświęcić czas na wyjaśnienie tych przeszkód; najlepiej, gdyby zrobił to ksiądz asystent lub inna osoba, która ma do czynienia z prawem kanonicznym.

Jak podaje Słownik Teologii Biblijnej w odniesieniu do zagadnienia małżeństwa: *Jezus nie zadowala się samym sprowadzeniem małżeństwa do doskonałości pierwotnej, którą przyćmił grzech człowieka. Kładzie nowy fundament pod tę instytucję, nadając jej tym samym znaczenie religijne w Królestwie Bożym. Na mocy nowego przymierza, które zawiera we Krwi własnej (Mt 26, 28), staje się On sam Oblubieńcem Kościoła. Tak, więc dla chrześcijanina, który od momentu chrztu jest przybytkiem Ducha Świętego, małżeństwo jest „tajemnicą wielką w odniesieniu do Chrystusa i Kościoła” (Ef 5, 32). Podporządkowanie Kościoła Chrystusowi z jednej strony, z drugiej zaś miłość zbawcza Chrystusa do Kościoła, który odkupił wydając zań siebie samego, stanowią żywą regułę, jakiej winni się trzymać małżonkowie.*

Oceń

Powyższa definicja uświadamia wagę sakramentu małżeństwa i tego, co się z nim wiąże. Dlatego nie może być on udzielony osobom, które się do niego nie nadają, a właściwe rozumienie i zapoznanie się z przeszkodami małżeńskimi jest ważnym punktem w kształtowaniu wiedzy na temat tego sakramentu.

- Które ze stereotypowych „przeszkód”, np. odmienna rasa, duża różnica wieku, wykształcenie, pochodzenie społeczne, status

materialny uważasz za najbardziej groźne dla trwałości małżeństwa?

- Jaki jest twój osobisty pogląd na temat zawierania związków małżeńskich z innowiercami? Jakie jest zdanie Kościoła na ten temat (rola księdza asystenta)?
- W jaki sposób zareagowałbyś, gdybyś wiedział o istniejących, faktycznych przeszkodach do małżeństwa wśród swoich bliskich lub przyjaciół?

Działać

- modlitwa za rodziny,
- modlitwa za przygotowujących się do przyjęcia małżeństwa,
- zwrócenie uwagi na tzw. zapowiedzi przedślubne głoszone w kościele, słuchanie ich z uwagą pod kątem ewentualnych przeszkód, by zapobiec nieważności małżeństwa.

7. Sakrament miłości

Modlitwa

Widzieć

Żeby dobrze móc zrozumieć i rozważyć tajemnicę związku dwojga osób, konieczne jest najpierw rozróżnienie pojęć „małżeństwo” i „sakrament małżeństwa”. Gdy mówimy o małżeństwie mamy na myśli naturalny związek dwojga osób (jednego mężczyzny i jednej kobiety) uprawnionych do wspólnego zamieszkania, zrodzenia potomstwa i wychowania go. Małżeństwem nie wolno nazywać związków osób tej samej płci. Byłoby to niezgodne z prawem naturalnym oraz stanowiłoby zaprzeczenie godności małżeństwa i człowieka. Sakrament małżeństwa jest pojęciem głębszym, wskazującym na obecność Boga w tym związku. Sakrament małżeństwa został ustanowiony przez Chrystusa. Jezus konsekruje w nim ludzką miłość, uświęca i błogosławi pragnienia ludzkiego serca. Dwa zasadnicze przymioty tego sakramentu:

- **Jedność** – małżeństwo to dożgonny związek jednego mężczyzny i jednej kobiety. Nie ma miejsca na innych przypadkowych partnerów. Małżonków obowiązuje nie tylko czystość seksualna, ale i uczuciowa. Wierność dotyczy więc serca, umysłu i ciała ludzkiego.
- **Nierozerwalność** – związek trwa do śmierci jednego z małżonków. Prowadzący dzieli uczestników spotkania na cztery grupy. W grupach uczestnicy zastanawiają się, na czym powinni się skoncentrować narzeczeni, którzy przygotowują się do budowania swojego małżeństwa. Uczestnicy określają w grupach, co jest fundamentem udanego małżeństwa (kluczowe pojęcia w związku z zagadnieniem trwałości małżeństwa).

Ocenić

Budowanie udanego małżeństwa można porównać do budowania domu na skale. Ta budowla może być mocna i trwała, a może być jak domek z kart. Do małżeństwa można odnieść obraz domu na skale i domu na piasku (*Mt 6, 24-27*).

Chrystus mówi, że więź, jaka powinna zaistnieć między mężem a żoną jest mocniejsza niż więzy krwi, które łączą rodziców i dzieci.

(*Mt 19, 3-6*)

Zastanówmy się nad tym, jakie są dzisiejsze małżeństwa; zauważmy zarówno dobre jak i złe przykłady.

Działać

- Od małżonków zależy, czy ich małżeństwo zostanie zbudowane na skale czy na piasku. Dobrze jest, gdy narzeczeni rozmawiają ze sobą na temat hierarchii wartości w ich przyszłym związku.
- Fundamentalne elementy małżeństwa: wzajemny szacunek, umiejętność słuchania, współodczuwania, prowadzenia rozmów, a także wspólne rozwiązywanie konfliktów.
- Najważniejsza jest jednak modlitwa i życie sakramentalne małżeństwa, ponieważ podstawą udanego małżeństwa jest sam Bóg.
- Jak przez działalność w KSM możemy się przygotować do małżeństwa?

8. Planowanie rodziny

Modlitwa

Widzieć

Można dziś łatwo zaobserwować, jak wielu ludzi ma dziś problemy ze swoją czystością. Nie dotyczy to jedynie młodzieży w wieku szkolnym, problemy z czystością mają również małżonkowie. W swoim życiu seksualnym zamykają się jedynie na doznawaniu przyjemności, czasem nawet nie myśląc o przyjemności współmałżonka, lecz jedynie o własnej. Życie seksualne układają wtedy bez głębszego zaangażowania, lecz spływają jest do zewnętrznej przyjemności.

Takie zachowania są bezpośrednim znakiem **zamknięcia się na nowe życie**. Dziecko jawi się jako wróg, agresor, do poczęcia którego nie można dopuścić. Małżonkowie obawiają się, iż zaszkodzi ono ich życiu zawodowemu i sytuacji materialnej. Stąd też, w celu zabezpieczenia się przed niechcianą ciążą, stosowane są różnorodne środki antykoncepcyjne.

Ocenić

Człowiek otrzymuje życie w darze od Boga, lecz z tym darem wiąże się też zobowiązanie nie tylko do szanowania go, ale również do jego przekazywania. Już w Księdze Rodzaju Bóg kieruje do pierwszych rodziców słowa: *Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (Rdz1,27-28).*

Również Jan Paweł II przypomina o tym w adhortacji *Familiaris Consortio*: *Kiedy małżonkowie, uciekając się do **środków antykoncepcyjnych**, oddzielają od siebie dwa znaczenia, które Bóg Stwórca wpisał w naturę mężczyzny i kobiety i w dynamizm ich zjednoczenia płciowego, zajmują postawę „sędziów” zamysłu Bożego i „manipulują” oraz poniżają płciowość ludzką, a wraz z nią osobę własną i współmałżonka, fałszując wartość „całkowitego” daru z siebie. Stąd pochodzi nie tylko czynne odrzucenie otwarcia się na życie, ale*

również sfalszowanie wewnętrznej prawdy miłości małżeńskiej, powołanej do całkowitego osobowego daru.

Jeżeli natomiast małżonkowie, stosując się do okresów niepłodności, szanują nierozzerwalny związek znaczenia jednoczącego i rozrodczego płciowości ludzkiej, postępują jako „śludzy” zamysłu Bożego i „korzystają” z płciowości zgodnie z pierwotnym dynamizmem obdarowania „całkowitego”, bez manipulacji i zniekształceń (FC 32).

Małżonkowie nie powinni zamykać się na życie. Poprzez naturalne metody planowania rodziny niejako cały czas są otwarci i przygotowani na przyjęcie nowego życia – dziecka, które jest darem od Boga. Nie jest to więc postawa egoizmu i dążenia do zaspokojenia własnej przyjemności, lecz poprzez akt seksualny małżonkowie oddają się sobie nawzajem i pogłębiają ich wzajemne uczucie. Gdy są otwarci na życie, ich współżyciu nie towarzyszy stres ani lęk, że jego owocem będzie niechciane dziecko, lecz **otwartość na przyjęcie Bożego daru** i wzajemne zaufanie.

Działać

- Zastanowię się nad przyczyną stosowania antykoncepcji w małżeństwie. Dlaczego małżonkowie zamykają się na przyjęcie nowego życia?
- Jak antykoncepcja wpływa na ich współżycie oraz codzienne wzajemne relacje?
- W czym pomaga małżonkom na co dzień naturalne planowanie rodziny?
- Dlaczego naturalne metody planowania rodziny przeciwdziałają egoizmowi i dążeniu do osiągnięcia jedynie własnej przyjemności?
- Jak w moim codziennym środowisku życia – szkole, rodzinie – mogę świadczyć przed innymi o potrzebie szacunku dla ludzkiego życia?

9. Prawo do życia

Modlitwa

Widzieć

W tekstach Pisma Świętego Bóg ukazany jest jako Dawca życia, jako Ten, który je podtrzymuje i zabiera.

Rdz 2, 7: Wtedy Pan Bóg ulepił człowieka z prochu ziemi i tchnął w jego nozdrza tchnienie życia, wskutek czego stał się człowiek istotą żywą.

Wj 20, 13: Nie będziesz zabijał.

Pwt 32, 39: Patrzcie teraz, że Ja jestem, Ja jeden, i nie ma ze Mną żadnego boga. Ja zabijam i Ja sam ożywiam, Ja ranię i Ja sam uzdrawiam, że nikt z mojej ręki nie uwalnia.

2 Mch 7, 22-23: Nie wiem, w jaki sposób znaleźliście się w moim łonie, nie ja wam dałam tchnienie i życie, a członki każdego z was nie ja ułożyłam. Stwórca świata bowiem, który ukształtował człowieka i wynalazł początek wszechrzeczy, w swojej litości ponownie odda wam tchnienie i życie, dlatego że wy gardzicie sobą teraz dla Jego praw.

Dz 17, 25: On sam daje wszystkim życie i oddech, i wszystko.

Ocenić

Wykroczenia przeciwko życiu:

1. **Morderstwo** – świadome i planowe zabójstwo człowieka. Inaczej każdy akt jednego człowieka skierowany ku bezpośredniemu zniszczeniu życia innego człowieka.
2. **Samobójstwo** – odebranie sobie samemu życia. Trzeba wprowadzić tu rozróżnienie na:
  - a) samobójstwo bezpośrednie,
  - b) samobójstwo pośrednie,
  - c) wystawianie życia na niechybna śmierć,
  - d) narażanie życia na niebezpieczeństwo śmierci.
3. **Eutanazja** – (gr. „dobra śmierć”), tzn. bezbolesne uśmiercanie. Rozróżniamy dwa rodzaje eutanazji:

a) samobójcza – zadanie sobie samemu śmierci przez osobę nieuleczalnie chorą celem skrócenia doznawanych nadmiernie cierpień,

b) zabójcza – sprawcą śmierci cierpiącej osoby nie jest ona sama, ale ktoś inny. Może to być:

- eutanazja na żądanie (zabójstwo z litości),
- eutanazja dobrowolna (uśmiercanie osoby za jej zgodą),
- eutanazja legalna – uśmiercanie innej osoby w majestacie prawa.

Kościół nie godzi się na jakikolwiek rodzaj eutanazji.

4. **Aborcja** – oznacza usunięcie, a więc uśmiercenie jeszcze nie narodzonego dziecka. Można ją nazwać morderstwem, gdyż jest zabiciem całkowicie bezbronnego i niewinnego człowieka.

W tym miejscu można zatrzymać się nad **celem badań prenatalnych**.

Może on być:

- terapeutyczny, mający wcześniej wykryć choroby płodu, aby leczyć go już w łonie matki (moralnie dozwolony),
- selektywny – w przypadku stwierdzenia wad lub chorób płodu, a nawet jego niechcianych cech (np. płeć) prowadzi do aborcji (niemoralny).

Działać

Konieczność większego szacunku do ludzkiego życia.

W tym punkcie można odnieść się do nauczania papieża Jana Pawła II w encyklice *Evangelim vitae*, czy też do jego homilii wygłoszonej w Radomiu 4 czerwca 1991 r. poświęconej V przykazaniu *Nie zabijaj*.

Trzeba podkreślić z całą mocą, że życie ludzkie jest darem, któremu należy jest wielki szacunek poczynając od momentu poczęcia aż do naturalnej śmierci. Powołanie do niego zawdzięczamy naszemu Stwórcy. Jedynie On ma prawo zabrać je w stosownym czasie.

Wszystkie argumenty zwolenników prawa do śmierci w momencie określonym przez człowieka tracą swoją moc w chwili uznania tej podstawowej prawdy, że Bóg i jedynie On życie może dać i to życie odebrać. Argument płynący z wiary w Boga jest więc ostateczny

i rozstrzygający. Jedynie wiara pozwala właściwie wartościować ludzkie życie i wyjaśniać jego sens.

W jaki sposób jako chrześcijanie i KSM możemy bronić życia?

10. Wychowanie

Modlitwa

Widzieć

- potrzeba wychowania w rodzinie, szkole, państwie, Kościele,
- skutki wychowania i braku wychowania,
- pierwszorzędnny obowiązek i prawo rodziców do wychowania dzieci,
- trud wychowania,
- słowa i postawy rodziców w wychowaniu dzieci w wierze (zobowiązanie ze chrztu dziecka),
- brak czasu dla domu,
- niedostateczna obecność rodziców przy dziecku,
- trudny okres młodości,
- brak szacunku w odnoszeniu się do starszych, złe maniery, brak respektu względem rodziców,
- krytycyzm,
- poszukiwanie idoli .

Ocenić

- wychowanie jest wymagające (Syr 22, 3-6; Syr 30, 1-13),
- Deklaracja o Wychowaniu Chrześcijańskim Soboru Watykańskiego II,
- jakie relacje rodzice – dzieci (rodzic-kumpel, rodzic-przyjaciel, rodzic-autorytet, rodzic-pan) obserwujesz w swoim środowisku?
- twoje argumenty „za” i „przeciw” wychowaniu wymagającemu i bez wymagań,
- kim chciałbyś być dla swoich dzieci i dlaczego?
- możemy dziecku dać wszystko, oprócz najważniejszego – miłości,

- wychowanie przez telewizję, komputer, pieniądze.

Działać

- gruntowne wychowanie w rodzinie,
- bycie z dzieckiem,
- wspólne przebywanie, rozmowa, zabawa, modlitwa,
- znajomość okresu dorastania,
- wychowanie przez pracę i obowiązki,
- uczenie odpowiedzialności i zaradności,
- budowanie autorytetu,
- tworzenie w rodzinie wspólnoty miłości,
- zapoznanie się z informacjami od starszych o swoim wychowaniu w domu i podzielić się na spotkaniu,
- wrócić do domu i bardziej szanować rodziców, starszych.

11. Wiara w rodzinie

Modlitwa

Widzieć

Błędy wychowawcze rodziców polegające głównie na ukierunkowaniu się na:

- zaspokojenie i zabezpieczenie możliwie największej ilości dóbr materialnych – bez nauki godnego z nich korzystania i ducha rezygnacji wobec potrzebujących, biednych czy starszych;
- wykształcenie dziecka, ze szczególną troską o jego intelektualny rozwój, z pominięciem innych sfer życia ludzkiego, jak zabawa, odpoczynek, obowiązki rodzinne;
- oddawanie swojego obowiązku wychowania dzieci instytucjom lub obcym osobom,
- brak troski o rozwój religijno-moralny dzieci, tj. poznanie wiary i życia według jej zasad,

- czy są rodziny, które wspólnie się modlą na początek i zakończenie dnia; przed i po posiłku; czy wspólnie spożywają posiłki i czy wspólnie wychodzą do kościoła na Mszę św.?

Ocenić

- Co znaczą słowa św. Pawła, że wszyscy jesteśmy dziećmi Boga, dziedzicami Boga i współdziedzicami Chrystusa? (zob. Rz 8, 17)
- Jak powinna przejawiać się troska o wzrost wiary wszystkich członków mojej rodziny; jak pogłębić życie modlitewne i sakramentalne w rodzinie; jak królować w rodzinie, tzn. służyć w duchu miłości?
- Dlaczego rodzina powinna być „domowym Kościołem” – wypełniając misję prorocką, kapłańską i królewską Chrystusa?

Działać

- Krótko opisać, jak wygląda świętowanie niedzieli w mojej rodzinie (anonimowo na karteczkach). Po odczytaniu zastanowić się, czy czegoś nie należy zmienić.
- Podjąć decyzję, w jaki sposób mogę apostołować w rodzinie?
- Przeczytać w najbliższym czasie *List do Rodzin* Jana Pawła II.
- Założyć notatnik na cały rok, w którym będę zapisywał wszystkie tradycje związane z obchodami świąt w mojej rodzinie.

12. Trudności rodzinne

Modlitwa

Widzieć

Celem spotkania jest diagnoza podstawowych trudności w rodzinie, pokazanie, że problemy te są blisko nas i są coraz częstsze.

Na początku prowadzący pyta uczestników spotkania:

- Czy znają rodziny, w których są jakieś problemy, konflikty, patologie?

- Co jest przyczyną owych problemów? Jaki mają wpływ na dzieci i innych członków rodziny?
- Czy znają jakieś rozbite rodziny? Jeśli tak, to co było przyczyną rozwodu (rozłąki)?

W kolejnej części KSM-owicze podają cechy, wartości, które gwarantują trwałość małżeństwa, szczęście w rodzinie. Powinni wymienić wartości takie jak: miłość, szacunek, wzajemne zrozumienie, troska o drugiego, pomoc, itp.

Następnie prowadzący prowadzi dyskusję na temat powodu braku tych wartości w rodzinach?

Ocenić

- Co dla ciebie jest tak naprawdę ważne w rodzinie?
- Czego oczekujesz od przyszłej żony (męża)?
- Czego wymagasz od swoich rodziców?
- Co zrobiłbyś, aby uniknąć konfliktów?

W tej części można również powiedzieć o czystości, która dziś stanowi dla wielu problem. Najlepiej gdyby ksiądz (lub wcześniej przygotowany prowadzący) powiedział, jak ważna jest czystość zarówno przedmałżeńska jak i już po zawarciu sakramentu małżeństwa. Możliwa jest krótka dyskusja na ten temat.

Działać

Zachęcić uczestników spotkania do zbudowania właściwego obrazu rodziny. Zachęcenie do pracy nad sobą, która ma umożliwić polepszenie stosunków w rodzinach. Działaniem może być również zachęcenie do szczerej rozmowy między uczestnikami a ich partnerami (jeśli takowych mają) na temat poruszanych wartości.

13. Konflikt pokoleń w rodzinie

Modlitwa

Widzieć

- Przedstawić istniejące konflikty w rodzinach spowodowane różnicą wieku, zdań, poglądów, aktualnymi zmianami cywilizacyjnymi, słabszą więzią rodzinną oraz mniejszym wpływem wychowawczym rodziców.
- Zauważyć rodziny wielopokoleniowe, żyjące w zgodzie, wzajemnym zrozumieniu, życzliwości i szacunku.
- Czy istnieją napięcia, konflikty, kryzysy – w rodzinie, szkole, KSM, narodzie, między narodami – czym są spowodowane?

Ocenić

- Na podstawie treści zawartych w tekstach - KKK, 2197-2257; Podręcznik KSM, s. 66-68; A. Zwoliński, W kierunku Domu, Kraków 1994, s. 78-83 - zastanowić się czy istnieje podobieństwo w objawach i przyczynach kryzysów i konfliktów w rodzinach?
- Czy źródłem konfliktów są błędy wychowawcze i grzechy rodziców – rozważyć na podstawie fragmentów Pisma Świętego: Dwunastoletni Jezus w Świątyni, oraz: *Jr 2,5; Syr 42, 11; Prz 23,25; Prz 13, 24; 2Mch 7, 23; Mt 19, 14Łk 8, 49-56; Łk 7,11-17; Mk 10, 17-22.*
- Czy źródłem konfliktów jest zuchwałość młodych i brak szacunku wobec starszych – wynikający z braku zachowania IV Przykazania Bożego? Czy zachowuję czwarte przykazanie Boże?
- Postawa Chrystusa uczy nas, by nie manipulować umysłami i sercami drugiego człowieka, zwłaszcza ludzi młodych – lecz udzielić pomocy w harmonijnym rozwijaniu właściwości fizycznych, intelektualnych i moralnych.
- Życiorys Św. Stanisława Kostki – pragnącego pełnić w swoim życiu wolę Bożą.

Działać

- Zaprosić Chrystusa do mojego życia i życia w mojej rodzinie.
- Zrozumieć nieuchronność konfliktów między pokoleniami – wynikających ze zderzenia się przeciwstawnych dążeń, które nawzajem się wykluczają.
- Kształtować postawy jedności i przezwyciężania trudności.

14. Małżeństwo i rodzina w Katolickiej Nauce Społecznej

Modlitwa

Widzieć

Zagrożenia zwrócone przeciw małżeństwu i rodzinie: promowanie tzw. „wolnych związków”, rosnąca liczba rozwodów, zwiększająca się liczba osób współżyjących przed ślubem, zwiększająca się liczba „niechcianych” ciąży, legalizacja związków homoseksualnych, promowanie antykoncepcji, aborcji, regulacja urodzin, eutanazji, zwiększające się bezrobocie, szybkie tempo życia i pracy, w którym brak czasu dla małżonka i rodziny, brak czasu na wychowywanie dzieci.

Ocenić

Pismo Św.:

Rdz 1, 27-28 (zadania małżonków),

Rdz 2, 18-25 (podstawa małżeństwa),

Mt 19, 1-9 (tekst ten podkreśla 4 główne elementy katolickiego modelu małżeństwa: posiada ono naturalny charakter, zasadzający się na naturalnym podziale ludzi na dwie płcie, uzupełniające się w miłości; jest to związek monogamiczny, a więc związek jednego mężczyzny z jedną kobietą; cechą tego związku jest nierozzerwalność i dożgonność; posiada sakramentalny charakter),

1 Kor 7, 1-6 (obowiązki męża i żony).

Św. Augustyn podkreślał trzy istotne dobra małżeńskie: potomstwo, wierność i sakrament, najwyższą rangę przypisując miłości uświęcającej małżeństwo.

Papież Pius XI w encyklice „*Castii connubii*” pisał, że „małżeństwo zostało ustanowione i odrodzone nie przez ludzi, lecz przez Boga”, jest ono „wspólnotą całego życia”, wymaga wzajemnej miłości wypływającej z Miłości.

Ogromne ubogacenie na temat małżeństwa i rodziny nastąpiło po **Soborze Watykańskim II**. Podkreślano świętość małżeństwa oraz fakt osobowego spotkania partnerów. Przypomniano, że rodzenie i wychowanie, choć jest główną misją małżonków, nie może być traktowane w oderwaniu od wzajemnej miłości i duchowego oraz fizycznego uzupełniania się.

Prymas Wyszyński stawiał prokreację na równi z dobrem małżonków. Wg niego „szczęście osobiste” nie jest najwyższym prawem w małżeństwie. Prymas mówił, że podstawą i ośrodkiem rodziny jest małżeństwo. Rodzina jest naturalną, najstarszą i podstawową komórką społeczeństwa. **Jan Paweł II** powołał Radę ds. Rodziny, poświęcił wiele miejsca rodzinie w czasie swoich przemówień i homilii. W adhortacji apostolskiej „*Familiaris consortio*” Jan Paweł II przedstawia rodzinę jako „komunię osób” ukazujących cały zespół międzyosobowych odniesień, które ją kształtują: „oblubieńczość, ojcostwo – macierzyństwo, synostwo, braterstwo; przez nie każda osoba ludzka wchodzi do ‘rodziny ludzkiej’ i do ‘rodziny Bożej’, którą jest Kościół” (FC 15). Rodzina posiada obowiązki wobec narodu, państwa i rodziny ludzkości. Pełni ona różne funkcje: religijne, wychowawczo-oświatowe, społeczne, kulturalne i gospodarcze. Rodzina jest pierwszą szkołą uczącą nas myśleć, pierwszą świątynią, w której uczymy się modlić – domowym kościołem. Przez rodzinę jednostka przechodzi do innych społeczności. Rodzina uczy szacunku człowieka, uczy odnosić się do innych ludzi z miłością i to do wszystkich – nawet do nieprzyjaciół.

Działać

Odczytać przemówienie Benedykta XVI skierowane do młodzieży podczas spotkania na Błoniach Krakowskich 27 maja 2006 r. – „Co to znaczy budować na skale?” Lub obejrzeć film na DVD z tym przemówieniem wydany przez TVP Polska. (Pielgrzymka Benedykta XVI do Polski) Pomocą w dojściu do konkretnych zadań będzie także odpowiedź na poniższe pytania:

- Jakie działania podjąć, by współczesną rodzinę obronić przed tym co ją „rozkłada”, aby była mocna i trwała? (zmienić sposób myślenia, chcieć tego, budować małżeństwo i rodzinę na solidnym fundamencie – Bóg, miłość, wzajemne zaufanie, praktykowanie niedzielnej Eucharystii i częstego korzystania z sakramentu pokuty i pojednania, wskazane korzystanie z kierownictwa duchowego, modlić się za swoje małżeństwo i rodzinę, także za to które jest jeszcze przed nami, nie wstydzić się swojego zdania, ale dzielić się nim z innymi członkami KSM-u).
- Co chciałbyś/chciałabyś przenieść ze swojej rodziny do tej, którą założysz w przyszłości?
- Jak współczesna rodzina może korzystać z mądrości i doświadczeń starszego pokolenia?
- W czym może się wyrażać na co dzień szacunek dzieci dla rodziców?

15. Prawa rodziny

Modlitwa

Widzieć

Zagrożenia i czynniki niszczące rodzinę. Co, albo kto przyczynia się do osłabienia czy zachwiania „domowej wolności” naszych rodzin? Należy spojrzeć na obraz rodziny na jej prawa i zadania w świetle nauczania Kościoła świętego, jego dokumentów min. **adhortacja Jana Pawła II „Familiaris consortio”**, w której zawarte są podstawowe prawa rodziny

zaczepnięte z „**Karty praw Rodziny**” – owocu Synodu z 1980 r., który poświęcony był „*zadaniom chrześcijańskiej rodziny we współczesnym świecie*”. W kontekście tego dokumentu należy zwrócić uwagę na niektóre prawa np. prawo do wyboru własnej drogi życiowej, prawo do posiadania własnej rodziny, zawarcie małżeństwa za obopólną zgodą mężczyzny i kobiety, decydowania małżonków o czasie narodzin i liczbie dzieci, prawo rodziców do troski i odpowiedzialności za własne potomstwo od samego momentu poczęcia, prawo rodziców do dbałości o religijne i moralne wychowanie dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami, wypełnienie przez rodzinę jej funkcji społecznej itp. Trzeba zobaczyć również oddzielnie prawa kobiety, jako małżonki i matki, prawa i obowiązki mężczyzny – męża i ojca, a także trzeba uwzględnić prawa dziecka. A następnie stworzyć pomiędzy nimi wspólnotę i spojrzeć na nich jako na komunię osób zharmonizowaną pomiędzy sobą i dla siebie. Należy zwrócić uwagę na rolę państwa wobec rodziny by móc powtórzyć za papieżem **Piusem XII** następujące słowa: „*Rodzina nie jest dla państwa, lecz państwo dla rodziny*” (przeanalizować te słowa).

Oceń

W adhortacji apostolskiej „*Familiaris consortio*” Jan Paweł II przedstawia rodzinę jako „komunię osób” ukazujących cały zespół międzyosobowych odniesień, które ją kształtują: „oblubieńczość, ojcostwo – macierzyństwo, synostwo, braterstwo; przez nie każda osoba ludzka wchodzi do ‘rodziny ludzkiej’ i do ‘rodziny Bożej’, którą jest Kościół” (FC 15). Rodzina posiada obowiązki wobec narodu, państwa i rodziny ludzkości. Pełni ona różne funkcje: religijne, wychowawczo-oświatowe, społeczne, kulturalne i gospodarcze.

Rodzina jest pierwszą szkołą uczącą nas myśleć, pierwszą świątynią, w której uczymy się modlić – domowym kościołem. Przez rodzinę jednostka przechodzi do innych społeczności. Rodzina uczy szacunku człowieka, uczy odnosić się do innych ludzi z miłością i to do wszystkich – nawet do nieprzyjaciół. W 46 numerze na nowo przypominano podstawowe prawa rodziny zawarte w Karcie Praw

Rodziny. Warto się z nią zapoznać i skoro poczuwamy się, że jesteśmy ludźmi wierzącymi – chrześcijanami to należy zawartym tam normom się podporządkować i według nich, budować wspólnotę rodzinną.

Działać

Stworzyć forum dyskusyjne w którym postawione będą następujące pytania:

- Jak bronić praw rodziny?
- Jak zapobiec zagrożeniom, problemom z którymi borykają się nasze rodziny?
- Jakie są to zagrożenia i skąd one napływają?
- Skąd czerpać moc i siłę, aby w sposób chrześcijański tworzyć i budować nasze rodziny?
- W oparciu o jakie wartości? (**Na Skale, którą jest Chrystus** – można się odnieść do fragmentów przemówienia Benedykta XVI z Błoni Krakowskich).

Trzeba bronić praw każdej rodziny. Tym bardziej, że sytuacja ogromnej liczby rodzin w różnych krajach jest bardzo skomplikowana, jeśli nie wprost krytyczna: instytucje i ustawy negują w sposób niesprawiedliwy nienaruszalne prawa rodziny i samej osoby ludzkiej uwłaczając jej godności, a społeczeństwo, które często jest dalekie od służenia rodzinie gwałtownie atakuje jej wartości i wymagania. W ten sposób rodzina, która wedle zamysłu Bożego jest podstawową komórką społeczeństwa, podmiotem praw i obowiązków najpierw ze strony państwa, a następnie wszelkich innych wspólnot, pada ofiarą społeczeństwa, ofiarą interwencji i niesprawiedliwości moralnej wobec niej.

Dlatego też Kościół - jako wspólnota osób żyjących powinien nieustannie z mocą i otwarciem bronić praw rodziny przed niedopuszczalnymi uzurpacjami ze strony społeczeństwa i państwa. Bo państwo nie uratuje rodziny od różnych zagrożeń, jeśli ona sama nie podejmie odpowiednich samoobronnych działań.

16. Problem antykoncepcji

Modlitwa

Widzieć

Poprzez wspólną rozmowę trzeba dostrzec, że współczesny świat jest ukierunkowany przez kilka nurtów (zabawa, pogoń za pieniądzem, konsumpcjonizm, hedonizm, cielesność i inne). Zauważmy, że sprzedaż różnych środków antykoncepcyjnych cały czas rośnie. Dzisiejszy człowiek często patrzy na małe dziecko jak na „agresora”.

Ocenić

Spróbujmy ocenić jak w Piśmie Świętym i w nauczaniu Kościoła jest pojmowany ten problem.

Rz 38,8-10; Mt 19,6; Ga 5,19; Ap 9,21; 21,8; 22,15

Evangelium vitae nr 11, 13

Familiaris consortio nr 11-15, 28-33

Humanae vitae nr 4, 9, 11-14

KDK 47, 50, 87

K. Wojtyła, *Specjalistyczne aspekty problemu antykoncepcji*, Kraków 1980. Jan Paweł II nazywa antykoncepcję „spiskiem przeciw życiu”.

Mówi o tym bardzo stanowczo i dosadnie.

Jak ocenisz stwierdzenie: „Gdzie jest antykoncepcja, tam nie ma miłości”?

Działać

Problem, który zajmowaliśmy się dzisiaj na spotkaniu jest bardzo poważny i narastający. Odrzucenie antykoncepcji jest konsekwencją widzenia problemu w kontekście życia zgodnego z obrazem małżeństwa jako sakramentalnego znaku wzajemnego daru z siebie – pełnego i prawdziwego. Odpowiedzialne rodzicielstwo – w przeciwieństwie do antykoncepcji – nie blokuje naturalnego procesu zachodzącego w ciele kobiety. Małżonkowie chcą wówczas być do dyspozycji Boga oraz samej natury, przeżywając swoją małżeńską więź w sposób prawdziwie ludzki i duchowy.

Można zaprosić na następne spotkanie lekarza o poglądach zgodnych z nauczaniem Kościoła, który ukaże szkodliwość antykoncepcji od strony medycznej.

17. Naturalne metody planowania rodziny

Modlitwa

Widzieć

- Ukazujemy tendencje obecne w świecie dotyczące przekazywania życia: zgodne z prawem Bożym i niezgodne z nim (pokazać sprzeczność między „cywilizacją miłości” a „cywilizacją śmierci”).
- Przedstawiamy dwie obecne w świecie tendencje na podstawie mini-wykładu, **program kontroli urodzeń**: w skali międzynarodowej program ten reprezentowany jest przez Międzynarodową Federację na rzecz Planowanego Rodzicielstwa (*International Planned Parenthood Federation*). W ostatnich latach krzewiciele tej wizji zamiast nazwy „kontrola urodzeń”, chętnie posługują się określeniem „planowanie rodzicielstwa”; **Program naturalnego planowania rodziny**: którego propagatorem w zakresie ogólnoswiatowym jest między innymi Europejski Instytut Wychowania do Życia w Rodzinie, w jego skład wchodzi 36 organizacji z różnych krajów. Do Instytutu należy również Polska.
- Analizujemy metody i sposoby działania propagatorów „cywilizacji śmierci” i propagatorów „cywilizacji miłości”.

Ocenić

Przeanalizować teksty:

Tekst I: *Rdz 1, 27-28*:

„Stworzył, więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił,

mówiąc do nich: Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną.”

Tekst II: Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym, 50:

„Małżonkowie wiedzą, że w spełnianiu obowiązku, jakim jest przekazywanie życia i wychowywanie, obowiązku, który trzeba uważać za główną ich misję, są współpracownikami miłości Boga - Stwórcy i jakby jej wyrazicielami. Przeto mają wypełniać zadanie swoje w poczuciu ludzkiej i chrześcijańskiej odpowiedzialności oraz z szacunkiem pełnym uległości wobec Boga; zgodną radą i wspólnym wysiłkiem wyrobią sobie słuszny pogląd w tej sprawie, uwzględniając zarówno swoje własne dobro, jak i dobro dzieci czy to już urodzonych, czy przewidywanych i rozeznając też warunki czasu oraz sytuacji życiowej tak materialnej, jak i duchowej; a w końcu, licząc się z dobrem wspólnoty rodzinnej, społeczeństwa i samego Kościoła. Pogląd ten winni małżonkowie ustalać ostatecznie wobec Boga. Niech chrześcijańscy małżonkowie będą świadomi, że w swoim sposobie działania nie mogą postępować wedle własnego kaprysu, lecz że zawsze kierować się mają sumieniem, dostosowanym do prawa Bożego, posłuszni Urzędowi Nauczycielskiemu Kościoła, który wyklada to prawo autentycznie, w świetle Ewangelii. Boskie prawo ukazuje pełne znaczenie miłości małżeńskiej, chroni ją i pobudza do prawdziwie ludzkiego jej udoskonalenia. Tak więc małżonkowie chrześcijańscy, ufając Bożej Opatrzności i wyrabiając w sobie ducha ofiary, przynoszą chwałę Stwórcy i zdążają do doskonałości w Chrystusie, kiedy w poczuciu szlachetnej, ludzkiej i chrześcijańskiej odpowiedzialności pełnią zadanie rodzenia potomstwa”.

Tekst III: Humanae Vitae, 10:

„Z tych to powodów miłość małżonków domaga się od nich, aby poznali należycie swoje zadanie w dziełnie odpowiedzialnego rodzicielstwa. Ponieważ dziś słusznie kładzie się na nie tak wielki nacisk, dlatego musi ono być należycie rozumiane. Rozpatrzyć je przeto należy pod różnymi, ściśle ze sobą powiązаныmi i słusznymi aspektami.

Biorąc najpierw pod uwagę procesy biologiczne, odpowiedzialne rodzicielstwo oznacza znajomość i poszanowanie właściwych im funkcji, rozum człowieka bowiem odkrywa w zdolności dawania życia prawa biologiczne, które są częścią osoby ludzkiej.

Następnie, gdy chodzi o wrodzone popędy i namiętności, to odpowiedzialne rodzicielstwo oznacza konieczność opanowania ich przez rozum i wolę.

Jeżeli zaś z kolei uwzględnimy warunki fizyczne, ekonomiczne, psychologiczne i społeczne, należy uznać, że ci małżonkowie realizują odpowiedzialne rodzicielstwo, którzy kierując się roztroptym namysłem i wielkoduszością, decydują się na przyjęcie liczniejszego potomstwa, albo też, dla ważnych przyczyn i przy poszanowaniu nakazów moralnych, postanawiają okresowo lub nawet na czas nieograniczony, unikać zrodzenia dalszego dziecka.

Co więcej, odpowiedzialne rodzicielstwo, o którym teraz mówimy, w szczególniejszy sposób wiąże się z inną, i to bardzo głęboką ideą należącą do obiektywnego porządku moralnego, ustanowionego przez Boga, którego to porządku prawdziwym tłumaczem jest prawe sumienie.

Dlatego do zadań odpowiedzialnego rodzicielstwa należy, aby małżonkowie uznali swe obowiązki wobec Boga, wobec siebie samych, rodziny i społeczeństwa, przy należyтым zachowaniu porządku rzeczy i hierarchii wartości.

Konsekwentnie, w pełnieniu obowiązku przekazywania życia nie mogą oni postępować dowolnie, tak jak gdyby wolno im było na własną rękę i w sposób niezależny określać poprawne moralnie metody postępowania; przeciwnie, są oni zobowiązani dostosować swoje postępowanie do planu Boga-Stwórcy, wyrażonego z jednej strony w samej naturze małżeństwa oraz w jego aktach, a z drugiej - określonego w stałym nauczaniu Kościoła”.

Tekst IV: W. Fijałkowski. Rodzicielstwo w zgodzie z naturą. Ekologiczne spojrzenie na płciowość. Poznań 1999 s. 114:

„Odpowiedzialne rodzicielstwo to w wolności wybrana droga życia małżonków decydujących się na wyrażenie bądź niewyrażenie zamiaru poczęcia dziecka przez akt zbliżenia uwzględniający cykliczną fazę płodności lub niepłodności. Nie stosuje się nic, co pozbawiłoby ten akt naturalnej płodności lub uniemożliwiło zagnieżdżenie się zarodka.

Płciowość, jako dar, toruje drogę poznaniu i afirmacji płci, uczy żyć z zachowaną płodnością, dowartościowuje wstydlivość, sprzyja jej utrzymaniu. Zdolność „zagospodarowania” płodności uzdalnia do BYCIA DAREM i przyjęcia daru drugiej osoby. Osoby ubezpłodnione mogą się tylko UŻYWAĆ”.

Działać

- Propagować program naturalnego planowania rodziny (por. EV 88).
- Poznawać dokładnie i rozumieć te metody, w kontekście małżeństwa.
- Dobre rozumienie pojęć związanych z płciowością.
- Zaprosić na spotkanie formacyjne specjalistę z Poradnictwa Rodzinnego, który obszernie wyjaśni te zagadnienia.

18. Modlitwa i rok liturgiczny w rodzinie

Modlitwa

Widzieć

Chrześcijanie od dnia Zesłania Ducha Świętego stanowili wspólnotę modlitwy. "Trwali oni w nauce Apostołów, we wspólnocie, w łamaniu chleba i w modlitwach (...). Wielbili Boga, a cały lud odnosił się do nich życzliwie" (Dz 2, 42. 47). Modlitwa jest darem Ducha Bożego, jest odpowiedzią, jaką Duch Święty zamieszkujący w chrześcijaninie daje Bogu Ojcu przez Jezusa Chrystusa. W Kościołach czasów apostoelskich Duch Święty rozpałał żywiolową, spontaniczną modlitwę, zarówno wspólną jak i indywidualną. Świadczy o tym prawie każda stronica

"Dziejów Apostolskich" i listów Pawła. Chrześcijanie modlili się, bo tego nauczył ich Jezus. Ewangelie zawierają także wyraźne pouczenie Jezusa na temat modlitwy (*Łk 11, 5-13 i J 16, 23-24*).

Pierwszym miejscem, w którym chrześcijanin uczy się kontaktu z Bogiem jest rodzina. Stąd szczególne zadanie spoczywa na rodzicach, którzy mają obowiązek wychować swoje dzieci w wierze katolickiej (KPK 793 §1). To rodzice przynosząc dziecko do chrztu podejmują się tego obowiązku zapewniając cały Kościół, że dołożą wszelkich starań, aby ich dziecko stało się wiernym naśladowcą Chrystusa.

KKK 2685 „Rodzina chrześcijańska jest pierwszym miejscem wychowania do modlitwy. Zbudowana na sakramencie małżeństwa jest "Kościołem domowym", w którym dzieci Boże uczą się modlitwy "jak Kościół" oraz wytrwałości w modlitwie. Szczególnie dla małych dzieci codzienna modlitwa rodzinna jest pierwszym świadectwem żywej pamięci Kościoła, cierpliwie pobudzanej przez Ducha Świętego”.

KKK 2697 „Modlitwa jest życiem nowego serca. Powinna ożywiać nas w każdej chwili.”

KKK 2720 „Kościół zachęca wiernych do regularnej modlitwy: modlitw codziennych,

Liturgii Godzin, niedzielnej Eucharystii, świąt roku liturgicznego”. To w rodzinie dzieci uczą się świętowania poszczególnych wydarzeń zbawczych. Poznają tradycję związaną z poszczególnymi świętami. Ważne jest by rodzice wyjaśniali poszczególne znaki. „Niech pozostaną w twym sercu te słowa, które ja ci dziś nakazuję. Wpoisz je twoim synom, będziesz o nich mówił przebywając w domu, w czasie podróży, kładąc się spać i wstając ze snu”(Pwt 6, 6-7).

KKK 2698 „Tradycja Kościoła proponuje wiernym pewien rytm modlitwy, mający podtrzymywać modlitwę nieustanną. Niektóre z nich są codzienne: modlitwa poranna i wieczorna, przed jedzeniem i po jedzeniu, Liturgia Godzin. Niedziela, skupiona wokół Eucharystii, jest uświęcana przede wszystkim przez modlitwę. Cykl roku liturgicznego i jego wielkie święta są podstawowym rytmem życia modlitewnego chrześcijan.”

Oceń

- Brak rozmowy w rodzinie (każdy ma swoje problemy, jest zaganiany, nie ma czasu).
- Brak wspólnej modlitwy (wszystko jestem w stanie załatwić sam i to daje mi satysfakcję – nie liczę na pomoc Boga).
- Oddzielenie życia od Kościoła – desakralizacja rodziny (idę do kościoła wtedy, gdy mam ochotę lub kiedy wypada).
- Niedziela staje się dniem jak każdy inny (rodzinne zakupy w hipermarkecie, weekendowe wyjazdy, dłuższe spanie).
- Indywidualizacja członków rodziny (każdy sam robi to, na co ma ochotę, brak wpływu rodziców na postawę religijną dzieci).
- Brak rozwoju życia modlitewnego.
- Współczesny człowiek kryje się ze swoją pobożnością.

Działaj

- Troskę o modlitwę i odpowiednie przeżywanie roku liturgicznego należy rozpocząć od swojej rodziny; zachęcić rodziców (dzieci) do wspólnej modlitwy.
- Podejmować tematy związane z wiarą nie bać się rozmów na ten temat.
- Modlić się za swoją rodzinę i za te, które przeżywają kryzys modlitwy.
- Dawać świadectwo w życiu codziennym o wartości modlitwy
- Wspólnie w rodzinie zachęcać się do gorliwości na modlitwie
- KKK 2689 „Grupy modlitewne, jak również "szkoły modlitwy", są dziś jednym ze znaków, jednym z bodźców odnowy modlitwy w Kościele”.
- Szanować dzień święty pokazując innym rodzinom chrześcijańskiego ducha poprzez uczestnictwo całą rodziną na Eucharystii, świętowanie i odpoczynek.

19. Niedziela – Dzień Pański

Modlitwa

Widzieć

Niestety wielu ludzi zapomina, że niedziela jest Dniem Pańskim tzn. dniem świętym, którego najważniejszym momentem powinna być Msza Św. Z czym przeciętnemu człowiekowi kojarzy się niedziela? Msza Święta, Dzień Święty, odpoczynek, spotkania rodzinne itp.

Tekst z listu *Dies Domini* nr 67 i 69.

„Odpoczynek niedzielny pozwala sprowadzić do właściwych proporcji codzienne troski i zajęcia: rzeczy materialne, o które tak bardzo zabiegamy, ustępują miejsca wartościom duchowym; osoby, wśród których żyjemy, odzyskują prawdziwe oblicze, gdy się z nimi spotkamy i nawiązujemy spokojną rozmowę. Możemy też odkryć na nowo i zachwycić się głęboko pięknem przyrody, zbyt często niszczonej przez ludzką żądzę panowania, która zwraca się przeciwko samemu człowiekowi. Jako dzień, w którym człowiek zachowuje pokój z Bogiem, z samym sobą i bliźnimi, niedziela staje się także momentem, kiedy ogarniając odnowionym spojrzeniem cuda przyrody daje się on porwać tej wspaniałej i tajemniczej harmonii. [...] Niedziela powinna być dniem, w którym wierni mogą się poświęcić dziełom miłosierdzia, działalności charytatywnej i apostołstwu [...] *Dies Domini*, 67; 69

Ocenić

- Na czym polega chrześcijańskie świętowanie niedzieli?
- Dlaczego niedziela jest dla chrześcijan dniem świętym i jakie były jej początki?
- Jakie znaczenie ma dla chrześcijan świętowanie niedzieli?
- W jaki sposób, poza uczestnictwem we Mszy Św., chrześcijanie powinni przeżywać niedzielę?

Najistotniejsze w przeżywaniu niedzieli są: wspólna Eucharystia, spotkania w rodzinie i w grupie przyjaciół oraz odpoczynek. Szczególnie należy podkreślić udział w Eucharystii.

Dyskusja na temat pracy i robienia zakupów w niedzielę.

Problem pracy w niedzielę. Wyjaśnić, w jakich okolicznościach praca w niedzielę jest konieczna (wyższej użyteczności: pogotowie, straż, policja) a w jakich stanowi nadużycie (np.: ktoś nie musi, ale pracuje, żeby więcej zarobić).

Problem robienia zakupów w niedzielę:

Większość supermarketów jest otwarta a sprzedawcy zmuszani do pracy w niedzielę i święta. W czasie dyskusji należy doprowadzić do wniosku, że chrześcijanie nie powinni robić zakupów w dni świąteczne.

Prowadzący zachęca do krótkiej refleksji w ciszy zadając pytania:

- Jak ja świętuję niedzielę?;
- W jaki sposób wykorzystuję czas wolny?;
- Jakie jest moje uczestnictwo we Mszy Św.?
- Co mogę zmienić, aby lepiej przeżywać niedzielę?.

Działać

Chrześcijanie powinni przeżywać niedzielę i jednocześnie zwracać uwagę, że rzeczywistość niestety odbiega od ideału. Rodzi to konkretne zadania:

- Głównym obowiązkiem chrześcijan jest świadectwo wiary, czyli dawanie przykładu własną postawą oraz apostołstwo w różnych formach, np. dyskusje w czasie lekcji religii, zachęcanie innych do udziału we Mszy Św.
- Przygotowanie „Niedzielnego programu dnia dla rodziny katolickiej” i umieszczenie go w gablotce parafialnej.
- Przy współudziale katechetów i księży można przygotować imienne zaproszenia na konkretną Mszę św. dla kolegów i koleżanek z klasy.
- Zorganizować w niedzielę Mszę św. dla młodzieży z parafii i wszystkich członków oddziału KSM (śpiewy, czytania, modlitwa powszechna przygotowana przez młodzież) a po niej krótkie spotkanie integracyjne.

20. Wychowanie patriotyczne w rodzinie

Modlitwa

Widzieć

- Kim jest człowiek wychowywany?
- Jakie są podstawowe elementy wychowania, które decydują o dobrych owocach trudu rodziców?
- Współczesne zagrożenia: manipulacje fałszywych mistrzów życia; płyiczna duchowa przelotnej mody, itp.
- Jak rozumieć patriotyzm? (Podręcznik KSM, s.93)

Ocenieć

- Jakie obowiązki i prawa, wynikające z nauczania Kościoła o IV przykazaniu Bożym, posiada rodzina? (np. na podstawie KKK)
- Dlaczego nauka systemu wartości, w tym przekaz wartości patriotycznych jest tak ważny w wychowaniu w rodzinie?
- Odwołajmy się w ocenianiu do następujących pozycji:
- Pismo Święte, *Mt 22, 21*; *Dz 5, 29*.
- Statut KSM, Roz. IV.
- Podręcznik KSM, s. 93-94; s. 61-62; s. 96-97.
- Zwoliński A., *Posyłam was, W rodzinie*, s. 27; *W kierunku domu, Wiara w rodzinie*, s. 75; *Do młodych, Dziedzictwo*, s. 47-50 .
- KKK nr 2234-2243.

Działać

- Zorganizować wycieczkę turystyczno-krajoznawczą po najbliższej okolicy.
- Wybrać się z rodziną do muzeum.
- Zastanowię się, czy zarzut: „cudze chwalicie swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie” – nie dotyczy mnie i mojej rodziny.

21. Pogrzeb chrześcijański

Modlitwa

Widzieć

- Nieodłącznym elementem myślenia człowieka o życiu jest pojawiająca się myśl o śmierci (czy myślimy o niej).
- Śmierć jest mocniejsza od każdego z nas (czy zdajemy sobie z tego sprawę; nie przekupimy ją za pieniądze).
- Śmierć jest pewnym faktem czekającym nas w przyszłości.
- Śmierci nie zna ten i o niej nie pamięta, kto nie doświadczył śmierci kogoś znajomego czy bliskiego.
- Myślenie o śmierci, które dopełnia ludzkie trwanie na ziemi, nabiera nowego wymiaru wówczas, gdy jest nasycone wiarą.
- Jaki jest stosunek do osób umierających, starszych, niepełnosprawnych (eutanazja).
- Jaki jest szacunek do miejsca świętego jakim jest cmentarz (profanacje, zaniedbanie grobów, korupcyjne spotkania polityków na cmentarzu).
- Jakie jest moje rozumienie śmierci i czy ma jakieś znaczenie (czy wszystko się kończy).
- szacunek żyjących wobec umarłych (piramidy, katakumby, kurhany, groby, cmentarze).

Dawne, pogańskie miejsca grzebalne na terenie Polski, często zatrzymywały, jako miejscowości, w nazwie słowa „żałów” lub „żalków”. Źródło tej starożytnej nazwy jest jasne, gdyż grób był zawsze miejscem żalu rodziny i przyjaciół. Groby nazywano „żalami”, co przypominało m.in. powszechny zwyczaj głośnego lamentowania najbliższej rodziny na pogrzebach. Późniejszy termin „cmentarz” jest spolszczeniem łacińskiego wyrazu „coemeterium” i greckiego „koimeterion”, którymi określano miejsca grzebalne. Po wprowadzeniu w Polsce wiary chrześcijańskiej ciała wiernych grzebano w pobliżu kościoła. Pogrzebanie ciała umarłych uważano za podstawowy obowiązek żywych, dotyczył on także nieprzyjaciół. Szymon

Starowolski w dziele „Prawy rycerz”, pisze: „Gdy polegną nieprzyjaciele, żeby nad ciałami pobitych okrucieństwo żadne i pośmiewisko czynione nie było, ale jak najprędzej może być, aby wszyscy przystojnie pogrzebani byli. Wielką sławę miał u zamorskich narodów Chodkiewicz, iż pobitych kazał przystojnie pogrzebać, wodzów przedniejszych ciała sam do grobu w Rydze prowadząc z muzyką wojenną i ze strzelbą, mary szkarłatami nakrywszy. Takie bowiem ma być użalenie nad poniżonym, jakiego byś sam w takim złym razie sobie życzył.”

Oceń

Stary Testament

- odczucie śmierci (*Rdz 50,1; Ps 89, 49; Łk 2,26; J 8,51; Mt 16, 26-28*)
- życie pozagrobowe (*Ps 115,17; Job 3,13-19; Iz 14,9n; Ps 6,6*)
- kult zmarłych (*2 Sm 7,31; Jer 16,6; Tob 2, 4-8; Pp 21,23; Rdz 49, 29-32;*
- śmierć jako przeznaczenie człowieka (*2 Sm 14,14; Syr 8, 7; Ps 49, 8*)
- sens śmierci (*Mdr 1, 13; Mdr 2, 23n*)
- uwolnienie od śmierci (*Ps 6, 5; 116, 3; 16, 10; 49, 16; Ez 18, 33; 33, 11; Ez 3, 18-21; Iz 25, 8*)
- modlitwa za zmarłych *2 Mch 12, 43n*

Nowy Testament

- z winy człowieka grzech przyszedł na świat *Rz 5, 12.17; 1 Kor 15, 21.55-56; Rz 7, 5.7; Mt 4, 16;*
- Chrystus bierze na siebie śmierć (*Łk 12, 50; Hbr 1, 18; Rz 8, 34; 1P 3, 19*), umiera za nas (*J 12, 24-32; Hbr 9; 2 Kor 5, 14n*), triumf Chrystusa nad śmiercią (*Ap 1, 18; Mt 9, 18-25; J 11, 25; 1 Kor 15, 26.54n*)

KKK 1684-1690

Literatura

- Prus B. „Faraon” – (Człowiek dopóty nie dba o groby, dopóki nie złoży w nich części samego siebie).

- Werfel F. „Pieśń o Bernadecie” – (Jak narodziny są bolesną tajemnicą matki i dziecka, tak śmierć jest bolesną tajemnicą Boga i człowieka).
- Teilhard de Chardin – (Śmierć jest Komunią świętą, która nas jednoczy z Bogiem. Przez śmierć Bóg wstępuje w nas jako pełen miłości ogień, by nasze dążenia ku Niemu zamienić w zespolenie się z Nim).
- Morcinek G. „Listy spod morwy” – opisuje bohaterską śmierć młodego więźnia Dachau, aresztowanego na uniwersytecie w Insbrucku (...jutro będę powieszony, więc przychodzę się z panem pożegnać – zaczął spokojnie. U spowiedzi już byłem. Do widzenia. Dziękuję panu za wszystko...).
- Lange Hermann – (...dziś nadchodzi największa godzina mojego życia. jestem radośnie ożywiony i oczekuję jej z najwyższym napięciem...).
- Ujejski Kornel – (...wierzymy, że trumny są kołyskami nowych żywotów...)
- Wilson M. „Życie we mgle” – (Kiedy umiera ktoś kochany, wówczas wychodzą na jaw wszystkie skazy na naszej miłości – i to jest właśnie niezdolność).

Działac

- Zapoznać się z elementami obrzędu pogrzebu KKK 1685-1690.
- Potrzeba przyzwyczajania się i przygotowania do śmierci przez odejścia i pogrzeby innych.
- Chrześcijański sens śmierci ukazuje się w pełni dopiero w świetle tajemnicy Śmierci i Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa i wprowadza nastrój nadziei, ufności, radości i pewności zwycięstwa nad śmiercią.
- Wierność wobec zmarłych, zwłaszcza wobec rodziców, przyjaciół małżonków itd.
- Obowiązek modlitwy za zmarłych.
- Obowiązek ofiary za zmarłych (również Mszy Świętych w ich intencji).

- Obowiązek milczenia, smutku, łaskowości, miłości, niepotrzebnego przywoływania złego obrazu życia zmarłych, wg reguły: „de mortuis nihil nisi bene” (o zmarłych nic oprócz dobra).
- Troska o życie w przyszłym świecie (Bóg jest miłosierny, ale i sprawiedliwy).
- Uczestnictwo w obrzędach pogrzebowych (troska, pamięć, łączność ze zmarłymi, szacunek).
- Troska o zachowanie szacunku dla świata zmarłych (cmentarz – miejsce święte).
- Uporządkowanie opuszczonych grobów na cmentarzu parafialnym i innych, zapalenie świec oraz modlitwa w intencji tych, którzy spoczywają bezimiennie w różnych zakątkach świata.

ANEKS

Jan Paweł II “Familiaris consortio”

(omówienie głównych zagadnień)

„Familiaris consortio” (z łac. „wspólnota rodzinna”) to obszerny list do duchowieństwa i wiernych Kościoła obejmujący całe spektrum zagadnień związanych z zakładaniem rodziny, planowaniem potomstwa, jego wychowaniem, a także z rolą Kościoła w rodzinie i obowiązkami małżonków.

Pomiędzy rodziną chrześcijańską a wspólnotą Kościoła istnieje ścisły i wielopłaszczyznowy związek. Kościół urzeczywistnia się przez rodzinę, która jest jego najmniejszą częścią, najmniejszym Kościołem lokalnym. Jan Paweł II nazywa rodzinę „drogą Kościoła (...), drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą (...), drogą, od której nie może on się odłączyć”

Rodzina znajduje się w centrum uwagi Kościoła. Liczne wypowiedzi Urzędu Nauczycielskiego szczególnie za pontyfikatu Jana Pawła II, świadczą o tym, że Kościół otacza małżeństwo i rodzinę głęboką troską. Rodzina potrzebuje tej troski, mówi papież szczególnie, w obecnym momencie historycznym, gdy rodzina jest przedmiotem ataków ze strony licznych sił, które chciałyby ją zniszczyć lub przynajmniej zniekształcić. Kościół jest świadom tego, że dobro społeczeństwa i jego własne, związane jest z dobrem rodziny, czuje silniej i w sposób bardziej wiążący swoje posłannictwo głoszenia wszystkim zamysłu Bożego dotyczącego małżeństwa i rodziny

Głęboka wspólnota życia i miłości małżeńskiej, ustanowiona przez Stwórcę i unormowana Jego prawami zawiązuje się przez przymierze małżeńskie. Sam Bóg wskazał na małżeństwo jako na prototyp przymierza między sobą a narodem wybranym, które zostało zawarte na Synaju, a potem dopełnione i zrealizowane w Chrystusie.

Jan Paweł II w swym nauczaniu nieustannie powraca do tematu rodziny, stale podkreślając jej wartość i troskę o nią. Mówi o jej nie dających się zastąpić wartościach osobowych, społecznych, narodowych, o jej wielkiej godności i wzniosłym powołaniu w zamyśle Stwórcy, nie przestaje wskazywać na rozliczne zagrożenia dla rodziny, wzywa do świadczenia jej pomocy, do czego Kościół pragnie wnieść swój wkład.

Kościół oświecony wiarą, która pozwala mu poznać całą prawdę o wielkiej wartości małżeństwa i rodziny oraz o ich głębokim znaczeniu, czuje się przynaglony do głoszenia Ewangelii — „dobrej nowiny” — wszystkim bez wyjątku, a zwłaszcza ludziom powołanym do małżeństwa i przygotowującym się do niego, wszystkim małżonkom i rodzicom całego świata. Jest on głęboko przekonany, że jedynie przyjęcie Ewangelii pozwala na spełnienie wszystkich nadziei, które człowiek słusznie pokłada w małżeństwie i rodzinie. Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo, powołując go do istnienia z miłości, powołał go jednocześnie do miłości. Rodzina, która wyrasta z małżeństwa sakramentalnego jest stale ożywiana przez Chrystusa, a Jego dar nie wyczerpuje się z chwilą sprawowania sakramentu małżeństwa, lecz towarzyszy małżonkom przez całe ich życie. Sakrament małżeństwa jest więc nie tylko przejściowym aktem zaślubin, ale trwa w trwałej nadprzyrodzonej rzeczywistości węzła małżeńskiego, wyrażającego się w widzialnej wspólnocie życia i miłości.

Małżeństwo chrześcijan jest zatem znakiem szczególnej obecności Boga w życiu dwojga ludzi łączących się nierozzerwalnym węzłem. Zaślubieni stają się obrazem miłości Boga względem człowieka, która najpełniej objawiła się w Chrystusie i w Nim znalazła ostateczne urzeczywistnienie.

O wielkim znaczeniu miłości w życiu człowieka mówi Jan Paweł II w encyklice „Redemptor hominis”. Papież naucza, że bez niej człowiek pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą, a jego życie jest pozbawione

sensu, „jeśli nie objawi mu się Miłość, jeśli nie spotka się z Miłością, (...) jeśli nie znajdzie w niej żywego uczestnictwa”.

Zaślubieni małżonkowie, uczy Paweł VI doświadczając miłości Boga zbawiającego. Czerpią także z dobrodziejstw Jego łaski, którą Chrystus obdarza ich w sakramencie małżeństwa i „niejako ich konsekruje, by wiernie wypełniali swe obowiązki, by swe powołanie doprowadzili do właściwej mu doskonałości, oraz by dawali (...) chrześcijańskie świadectwo wobec świata”.

Twórcą sakramentu małżeństwa jest zatem Chrystus, przez którego i w którym zostało zawarte nowe przymierze Boga z ludźmi. Nadał On nowy i głębszy sens instytucji małżeństwa, istniejącej już przed Jego przyjściem na ziemię, a nadto tchnął w nią nowego ducha i nadał jej sens zbawczy. „Komunia między Bogiem i ludźmi znajduje ostateczne wypełnienie w Jezusie Chrystusie, Oblubieńcu, który miłuje ludzkość i oddaje się jej jako Zbawiciel, jednocząc ją w swoim sercu”. Poprzez sakrament małżeństwa Bóg nadaje nowy wymiar wzajemnej miłości mężczyzny i kobiety. Wprowadza ich do wspólnoty Kościoła i obdarza misją zbawczą. W ten sposób dwoje ludzi reprezentuje miłość Chrystusa i Kościoła, uczestniczy w niej, a ponadto realizuje ją poprzez wspólne życie. Tym samym małżeństwo staje się Kościołem. Rodzina natomiast miejscem, w którym Kościół faktycznie się uobecnia.

Sobór Watykański II określa Kościół jako Lud Boży. Wiara w Chrystusa jest podstawą przynależności do tego Ludu, a także sposobem spotkania się Boga z człowiekiem. Owo spotkanie dokonuje się w rodzinie i poprzez rodzinę, gdyż ona - jako część Ludu Bożego - przekazuje wiarę oraz uczestniczy w zadaniach i odpowiedzialności Kościoła powszechnego. Sobór określa rodzinę jako **„domowy Kościół i domowe sanktuarium Kościoła**. Mówiąc o więzach łączących Kościół i rodzinę chrześcijańską Jan Paweł II nazywa ją „Kościółem w miniaturze”. Rodzina jako domowy Kościół partycypuje w przymiotach Kościoła powszechnego, który nazywany jest „sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem”. Małżeństwo i rodzina tworzy szczególną wspólnotę. Mocą

łaski sakramentalnej miłość małżeńska zostaje przemieniona w miłość nadprzyrodzoną, a nadto obdarowana Duchem Świętym i uświęcona Jego mocą.

Jan Paweł II uczy, że choć Kościół realizuje swoje zbawcze zadanie na wielu drogach, to „rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Jest drogą powszechną, pozostając za każdym razem drogą szczególną, jedyną, niepowtarzalną, tak jak niepowtarzalny jest każdy człowiek. Rodzina jest drogą, od której nie można się odłączyć”. Rodzina uczestniczy w zadaniach i odpowiedzialności Kościoła powszechnego. Ta odpowiedzialność dotyczy samej rodziny, jak i środowiska, w którym ona żyje. Wiara przekazywana przez małżonków swoim dzieciom, a później dalszym krewnym i znajomym, jest pierwszym sposobem spotkania się Boga z człowiekiem w rodzinie i przez rodzinę. Uczestniczy ona w urzeczywistnianiu Kościoła jako wspólnota życia i miłości. „Rodzina otrzymuje misję strzeżenia, objawienia i przekazywania miłości będącej żywym odbiciem i rzeczywistym udzieleniem się miłości Bożej ludzkości oraz miłości Chrystusa Pana Kościołowi, Jego oblubienicy”. Chociaż troska o budowanie kultury miłości jest zadaniem całego Kościoła, to szczególną rolę realizacji tego zadania pełni rodzina, która leży u podstaw cywilizacji miłości. To zadanie Jan Paweł II łączy z koniecznością umacniania „Wewnętrznego człowieka” , które dokonuje się przede wszystkim poprzez rodzinę. Ona bowiem umożliwia prawdziwe odkrywanie wewnętrznego człowieka. Jest też najlepszym miejscem i sposobem uczenia się prawdziwej i pięknej miłości. Kościół uobecnia się tam, gdzie Chrystus uobecnia się we wspólnocie, która wyznaje prawdziwą wiarę, a także modli się i postępuje według prawa miłości. Taką wspólnotą jest rodzina chrześcijańska. Jawi się jako część wspólnoty eklezyjalnej. Dlatego powinna brać czynny udział w ewangelizacji oraz w świadczeniu miłości bliźniego. To zadanie wypływa z jej udziału w zbawczej misji Kościoła. Wspólnota małżeńsko - rodzinna to specyficzne miejsce realizacji podstawowych funkcji Kościoła. Z tej racji przysługuje jej

miano Kościoła domowego. Kościół realizuje się poprzez wykonywanie tych funkcji, które spełniał Chrystus. Na mocy chrztu małżonkowie chrześcijańscy zostali wszczępieni w Chrystusa - Proroka, Kapłana i Króla, a mocą sakramentu małżeństwa włączeni w Jego oblubieńczą więź z Kościołem oraz uzdolnieni i zobowiązani do wykonywania funkcji właściwych całemu Kościołowi. Jako instytucja zbawcza kontynuuje on dzieło Chrystusa poprzez udział w funkcji prorockiej, kapłańskiej i królewskiej. Każda z tych funkcji urzeczywistniana jest w rodzinie chrześcijańskiej.

Rodzina chrześcijańska i małżeństwo budują Kościół. W rodzinie bowiem osoba ludzka nie tylko rodzi się i stopniowo, poprzez wychowanie, wprowadzana jest we wspólnotę ludzką, ale także poprzez odrodzenie chrzcielne i wychowanie w wierze wprowadzana jest w rodzinę Bożą, jaką jest Kościół. Przykazanie skierowane na początku do mężczyzny i kobiety, aby rośli i rozmnażali się, osiąga w ten sposób swoją całkowitą prawdę i pełne urzeczywistnienie. Tak więc Kościół znajduje w rodzinie, zrodzonej z sakramentu, swoją kolebkę i miejsce, w którym wchodzi w pokolenia ludzkie, a one w Kościół. W zamyśle Boga Stworzyciela i Odkupiciela rodzina odkrywa nie tylko swoją „tożsamość”, to czym „jest”, ale również swoje „posłannictwo”, to, co może i powinna „czynić”. Zadania, które z powołania Bożego ma wypełniać w historii, wypływają z samej jej istoty i ukazują jej dynamiczny i egzystencjalny rozwój. Każda rodzina odkrywa i znajduje w sobie samej nie dające się stłumić wezwanie, które jednocześnie określa jej godność i odpowiedzialność: rodzinę, „stań się” tym, czym „jesteś”!

Wiadomo, że Odkupiciel znaczną część swego życia pozostawił w ukryciu nazaretańskim, będąc posłusznym swej Matce Maryi i Józefowi cieśli. Tak więc Boska tajemnica Wcielenia Słowa pozostaje w ścisłym związku z ludzką rodziną. Nie tylko z tą jedną, nazaretańską, ale w jakiś sposób z każdą rodziną. Kościół, idąc za Chrystusem, uważa służbę rodzinie za jedno ze swych najistotniejszych zadań — i w tym znaczeniu, zarówno człowiek jak i rodzina, są „drogą Kościoła”.

Współcześnie rodzina zagrożona jest przez: wolną miłość, instytucję rozwodów, swobodę w stosowaniu środków antykoncepcyjnych, wprowadzenie przerywania ciąży, rozłąkę związaną z wyjazdami zarobkowymi. Jest się czego lękać w obliczu tragicznych statystyk, które odsłaniają ponure otchłanie dzisiejszych zachowań moralnych.

Bóg jest miłością, w samym sobie przeżywa tajemnicę osobowej komunii miłości. Stwarzając człowieka na swój obraz i nieustannie podtrzymując go w istnieniu, Bóg wpisuje w człowieczeństwo mężczyzny i kobiety powołanie, a więc zdolność i odpowiedzialność za miłość i wspólnotę rodzinną. **Miłość jest zatem podstawowym i wrodzonym powołaniem każdej istoty ludzkiej.** W trosce o Miłość, Benedykt XVI tematem swej pierwszej encykliki pod tytułem *Deus Caritas Est*, uczynił właśnie miłość. „Miłość bliźniego zakorzeniona w miłości Boga jest przede wszystkim powinnością każdego poszczególnego wierzącego, ale jest także zadaniem całej wspólnoty kościelnej, i to na każdym jej poziomie”. Dlatego winna być realizowana przede wszystkim w tej najmniejszej wspólnocie - wspólnocie rodzinnej.

Benedykt XVI w czasie pielgrzymki do Brazylii powiedział: „Dla podejmowania decyzji w sposób wolny i świadomy trzeba wzmocnić rodzinę jako wspólnotę, w której odbywa się przekaz wartości. Wartości chrześcijańskie, takie jak szacunek dla życia i promocja osoby ludzkiej jako osi solidarności nigdy nie zostaną wymazane. Szczególne przesłanie skierował Papież do młodych: „Bądźcie ludźmi wolnymi i odpowiedzialnymi; połóżcie szczególny nacisk na rodzinę, niech rodzina stanie się centrum, z którego promieniują pokój i radość; bądźcie promotorami życia od poczęcia aż do naturalnej śmierci; opiekujcie się starszymi, dlatego że im należy cię szacunek i podziw za dobro, które wam pozostawiają. Ojciec Święty wezwał też młodzież do uczciwego wykonywania powierzonej im pracy oraz do szacunku dla sakramentu małżeństwa.”

Przez miłość mężczyzna i kobieta wiążą się z sobą aż do śmierci, stając się w ten sposób wzajemnym darem dla siebie. W tej wspólnocie

realizuje się pełne oddanie osobowe, w którym jest obecna cała osoba, również w swym wymiarze cielesnym. Ta całkowitość, jakiej wymaga miłość małżeńska, odpowiada również wymogom odpowiedzialnego rodzicielstwa, które będąc w rzeczywistości nastawione na zrodzenie istoty ludzkiej, przewyższa swą naturą porządek czysto biologiczny i nabiera w całej pełni wartości osobowych, i dla jej harmonijnego wzrostu konieczny jest trwały i zgodny wkład obojga rodziców. W małżeństwie i rodzinie wytwarza się zespół międzyosobowych odniesień: oblubieńczość, ojcostwo-macierzyństwo, synostwo, braterstwo. Przez co każda osoba wchodzi do rodziny Bożej, jaką jest Kościół. Małżeństwo i rodzina chrześcijańska budują Kościół. Tak więc Kościół znajduje w rodzinie, zrodzonej z sakramentu, swoją kolebkę i miejsce, w którym wchodzi w pokolenia ludzkie, a one w Kościół.

Jak każda wspólnota, także rodzina ma swoje **zadania**.

Adhortacja apostołska, Jana Pawła II pod tytułem „Familiaris Consortio” wymienia te zadania:

1) tworzenie wspólnoty osób- jej zasadą i mocą jest miłość, wspólnotę małżeńską charakteryzuje niepodzielna jedność, nierozzerwalność. Zakres komunii rodziny powinien sięgać wszystkich jej członków. Każdy w tej wspólnocie ma korzystać w pełni ze swych praw i obowiązków. Nawet jeżeli jest jeszcze dzieckiem lub jest już człowiekiem starszym.

2) służba życiu- rodzina ma przekazywać życie, wychowywać i przekazywać wartości

3) udział w rozwoju społeczeństwa- rodzina jest pierwszą i żywotną komórką społeczeństwa, ma pełnić zadania społeczne i polityczne, ma służyć rodzinie (nie tylko swojej), ma stać na straży ładu międzynarodowego

4) uczestnictwo w życiu i posłannictwie Kościoła- rodzina chrześcijańska winna być wspólnotą wierzącą i ewangelizującą, ma być wspólnotą dialogu z Bogiem przez życie sakramentalne, modlitwę, uczestnictwo w Eucharystii, ma służyć drugiemu człowiekowi. Wielką sprawą nie tylko dla samego Kościoła, ale też dla wszystkich

społeczeństw i państw wchodzących w skład Organizacji Narodów Zjednoczonych, był rok 1994, który został ogłoszony Rokiem Rodziny. Było to wielkie odwołanie do świadectw miłości i troski Kościoła o rodzinę ludzką, a w niej o Kościół Domowy. Na ten rok papież Jan Paweł II napisał „List do Rodzin”, w którym wyraził swe życzenie: „Niechaj ten List do Rodzin stanie się zaproszeniem Chrystusa do każdej ludzkiej rodziny, a poprzez rodzinę zaproszeniem Go do wielkiej rodziny narodów, abyśmy z Nim razem mogli powiedzieć w prawdzie: Ojciec nasz”

W Liście do rodzin, Jan Paweł II napisał ponadto, że spośród wielu dróg do Kościoła, rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Rodzina jest wartością. Drogą, od której nie można się odłączyć. Wszak normalnie każdy z nas w rodzinie przychodzi na świat. To w rodzinie każdy z nas staje się człowiekiem. A jeśli w tym przyjsciu na świat oraz we wchodzeniu na świat człowiekowi brakuje rodziny, to jest to zawsze wyłom i brak nad wyraz niepokojący i bolesny, który potem ciąży nad całym życiem. Rodzina bierze swój początek w miłości Boga. „Tak (...) Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał”(J3, 16). Syn Jednorodzony wszedł w dzieje ludzi poprzez rodzinę, przez wcielenie swoje zjednoczył się jakoś z każdym człowiekiem. Skoro więc Chrystus objawia w pełni człowieka samemu człowiekowi, czyni to naprzód w rodzinie i poprzez rodzinę, w której zechciał narodzić się i wzrastać.

Karta Praw Rodziny jest wyrazem troski o rodzinę, przedłożona przez Stolicę Apostolską wszystkim ludziom, instytucjom i władzom zainteresowanym misją rodziny w świecie współczesnym. Jan Paweł II podjął życzenie Synodu w Rzymie z 1980r. i zobowiązał Stolicę Apostolską do opracowania tejże „Karty”. Ma ona na celu umocnienie uświadczenia rodzinom ich niezastąpionej roli i miejsca. Karta Praw Rodziny ma zachęcić rodziny do łączenia się między sobą dla obrony i umocnienia swych praw; jest dla rodzin zachętą do wypełniania ich zadań tak, by w dzisiejszym świecie rola rodziny była coraz wyraźniej

ceniona i uznawana. Wreszcie „Karta” zwraca się do wszystkich, mężczyzn i kobiet, aby mając na uwadze obecne i przyszłe dobro ludzkości uczynili wszystko dla zapewnienia ochrony praw rodziny i umocnienia instytucji rodziny. Stolica Apostolska ogłaszając „Kartę”, oczekiwaną przez przedstawicieli Episkopatów całego świata, zwraca się ze szczególnym apelem do wszystkich członków Kościoła i wszystkich instytucji kościelnych, aby z całą mocą dali świadectwo chrześcijańskiemu przekonaniu, że nic nie jest w stanie zastąpić rodziny w wypełnianiu jej misji oraz by starali się zapewnić rodzinom i rodzicom niezbędne oparcie oraz pomoc w wypełnianiu zadań, które Bóg im powierzył.

Przemówienie Ojca Świętego Jana Pawła II podczas audyencji w Wielką Sobotę 15.04.1995 r., skierowane do przedstawicieli Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, przybyłych z pielgrzymką do grobów Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

1. Serdecznie witam przedstawicieli Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży - KSM, którzy przybyli do Rzymu pod przewodnictwem swych duszpasterzy, z Asystentem Generalnym ks. prał. Antonim Sołtysikiem na czele. Reprezentujecie tutaj w tej chwili młodzież KSM-owską z całej Polski, którą poprzez was pragnę serdecznie pozdrowić. I to przy Wielkiej Sobocie, a więc na Wielkanoc.

Gdy na was patrzę, tak licznie tu obecnych, bardzo się raduję, wszak młodzi są nadzieją, są młodością Kościoła. Raduję się nade wszystko jednak z tego powodu, że po tylu latach przerwy Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży mogło się w Polsce na nowo odrodzić. Pamiętam, że jeszcze jako młody wikariusz w parafii w Niegowici, potem w Krakowie, byłem asystentem kół KSM-u. Wkrótce jednak, w ramach brutalnej walki z Kościołem, KSM został rozwiązany przez władze komunistyczne. Pamiętam jeszcze ostatnie spotkanie w Krakowie, w Domu Katolickim z młodzieżą akademicką. Była taka

grupa studiująca ABC tomizmu. Ja byłem jej asystentem. Już się toczył wtedy proces Kurii Krakowskiej, a więc był to rok 1954. Myśmy jeszcze działali. To były już ostatnie spotkania. Parę tygodni potem KSM został ostatecznie zlikwidowany, tam gdzie istniał. Istniał wtedy tylko w dwóch archidiecezjach - w Krakowie i w Poznaniu.

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, jako składowa część Akcji Katolickiej, zapisało w dziejach Kościoła w Polsce piękne karty.

Dysponujecie bogatym dziedzictwem, do którego trzeba nawiązywać. Chodzi jednak zawsze o nawiązywanie twórcze, które potrafi odczytać "znaki czasów" i do nich dostosować metody pracy apostołskiej.

Wiem, że chociaż istniejecie jako Stowarzyszenie od niedawna, to jest was w Polsce już około 20 tysięcy; że działacie w 35 diecezjach w około 1000 kół parafialnych i szkolnych. Te cyfry mówią same za siebie i pozwalają z chrześcijańskim optymizmem patrzeć w przyszłość.

2. Przybywanie do Rzymu w okresie Triduum Paschalnego i Wielkanocy. Pragniecie bowiem tutaj, w Rzymie przyjąć od Chrystusa to samo posłanie, jakie udzielił On apostołom po swoim zmartwychwstaniu: *"Jak Ojciec Mnie posłał, tak i ja was posyłam"* (J 20, 21). Słowa te - jak może pamiętacie - stanowiły temat tegorocznego Światowego Dnia Młodzieży, jaki obchodziliśmy w Niedzielę Palmową, a wcześniej jeszcze w Manili na Filipinach.

W perspektywie trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa - narodzin Chrystusa - które przybliży się, wam młodym Chrystus zawiera szczególne zadanie apostołskie. Chrystus posyła każdego z was i każdą z was z osobna i wszystkich razem jako apostołów, najczęściej jako apostołów świeckich, abyście głosili Jego ewangelię słowem i życiem wszędzie tam, gdzie jesteście, uczycie się czy pracujecie. Bardzo ważne jest to "posłanie razem". Tutaj dokonamy bowiem sprawy niezmiernie doniosłej dla apostołstwa, to znaczy roli rozmaitych zrzeseń, grup i wspólnot Kościoła. Dzisiaj, kiedy wielu chce zredukować religię wyłącznie do sfery życia prywatnego, szczególnej wagi nabiera budzenie świadomości społecznego wymiaru wiary, jej przeżywania oraz zaangażowania apostołskiego. Wyraża się w tym społeczna natura

człowieka. W apostołstwie wspólnotowym, zespołowym - takim jak wasze - wyraża się także sama tajemnica Kościoła, Kościoła jako znaku wspólnoty i jedności w Chrystusie.

Stowarzyszenia, organizacje i ruchy katolickie dają swym członkom duchowe oparcie oraz stanowią dzisiaj wręcz niezastąpione środowisko formacji dojrzałych postaw chrześcijańskich (por. *Christifideles laici*, 29).

Jak widzicie, odślania się tutaj przed Katolickim Stowarzyszeniem Młodzieży, przed KSM-em, olbrzymie pole działania apostołskiego w jedności z waszymi pasterzami: biskupami, kapłanami. Chrystus zmartwychwstały mówi do was dzisiaj ze szczególną mocą: *"Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam"* (J 20, 21).

Bardzo dobrze, że usłyszałem dzisiaj tutaj to dawne KSM-owskie *"gotów"*. Pamiętam z przed wojny. Pamiętam także z okresu powojennego to słowo takie bardzo zwarte, wiele mówiące. To jest właśnie odpowiedź na to posłanie Chrystusa. *"Ja was posyłam"* - *"gotów!"*.

3. Przybyliście do Rzymu z pielgrzymką - do miasta, które dla chrześcijaństwa ma znaczenie szczególne. Strzeże ono grobów Świętych Apostołów Piotra i Pawła i tylu innych męczenników, którzy własną krwią przypieczętowali swoją wiarę w Chrystusa. Wczoraj odprawialiśmy Drogę Krzyżową wieczorną w Coloseum - to jest symbol, który to wszystko wyraża. Przy Grobach Apostołów Piotra i Pawła pragniecie uczyć się, co to znaczy dawać świadectwo Chrystusowi. Męczennicy są bowiem dla nas ciągłym wyzwaniem, zmuszają nas poniekąd do krytycznej rewizji naszych postaw i naszej wiary, nieraz zbyt uległej wygodnym kompromisom. Tu, w Rzymie, przy grobach apostołów, męczenników - martyres, czyli świadków, pragniecie zaczerpnąć odwagi do bardziej autentycznego świadectwa wiary. A dzisiaj w Polsce odwagi potrzeba niemało. Czasy się zmieniły. Pod pewnym względem stały się trudniejsze. Te dawne czasy pamiętam z własnego doświadczenia. O tym mówię na podstawie informacji, obserwacji, pośrednio także i doświadczenia.

Zdaje mi się, że czasy stały się poniekąd trudniejsze. Wzmógł się bowiem zamęt w umysłach i sercach wielu wierzących także w sercach wielu waszych rówieśników. W takiej sytuacji łatwo ulec: sugestiom fałszywych proroków i mistrzów podejrzeń, jak to się mówi w filozofii. Wiele potrzeba dzisiaj wam - młodym - ducha mądrości i umiejętności

"rozdzielania duchów", abyście potrafili odróżnić prawdę od fałszu, abyście - wtedy gdy znajdzie potrzeba umieli pójść *"pod prąd"* nacisków środowiska, obowiązującej mody, czy jeszcze bardziej presji ze strony prasy, radia, telewizji. Musicie być mocni w wierze! Chrystus na was liczy i wzywa was do wielkich rzeczy. Nie wstydźcie się waszych ideałów - wręcz przeciwnie, głoscie je i brońcie ich! Liczy na was Chrystus, liczy na was Pani Jasnogórska, liczy na was Kościół. Liczy na was i potrzebuje was Polska! Właśnie jako KSM. Wszak waszym hasłem jest zawołanie: *"Przez cnotę - naukę - pracę służyć Bogu i Ojczyźnie!"* *"Gotów!"* - jak usłyszeliśmy przed chwilą.

"Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam" (J 20, 21).

Dziękuję wam za to dzisiejsze spotkanie w Wielką Sobotę i życzę, aby rosły w liczbę wasze szeregi; życzę, abyście to posłanie Chrystusa zmartwychwstałego ciągle na nowo przyjmowali i dawali na nie odpowiedź na miarę dzisiejszych potrzeb Kościoła, świata i Polski. Na tę drogę każdemu i każdej z was, waszym duszpasterzom i całemu Katolickiemu Stowarzyszeniu Młodzieży w Ojczyźnie z całego serca błogosławię.

Niech was błogosławi Bóg Wszechmogący: Ojciec, Syn i Duch Święty! Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Watykan, Wielka Sobota, 15 kwietnia 1995 r.

Oroędzie Ojca Świętego Jana Pawła II z okazji XVIII Światowego Dnia Młodzieży, Watykan, 8.03.2003 r.

Drodzy młodzi, wy wiecie: chrześcijaństwo nie jest opinią i nie polega na próżnych słowach. Chrześcijaństwo to Chrystus! To Osoba, to Żyjący! Spotkać Jezusa, kochać Go i sprawić, by był kochany - oto chrześcijańskie powołanie.

(...) Odmawiać Różaniec oznacza bowiem uczyć się patrzeć na Jezusa oczyma Jego Matki, kochać Jezusa sercem Jego Matki. Wam również, drodzy młodzi, przekazuję dzisiaj symbolicznie koronkę Różańca. Niech przez modlitwę i rozważanie tajemnic Maryja prowadzi was bezpiecznie do swego Syna! Nie wstyďte się odmawiać Różańca sami, kiedy idziecie do szkoły, na uczelnię czy do pracy, na ulicy i w środkach komunikacji publicznej; przyzwyczajacie się odmawiać go ze sobą, w waszych grupach, ruchach i stowarzyszeniach; nie wahajcie się proponować go w domu waszym rodzicom i rodzeństwu gdyż on ożywia i umacnia więzy pomiędzy członkami rodziny. Ta modlitwa pomoże wam być mocnymi w wierze, stałymi w miłości i radosnymi i wytrwałymi w nadziei.

(...) Ludzkość ma nagłą potrzebę świadectwa młodych wolnych i odważnych, którzy ośmielą się pójść pod prąd i głosić z mocą i entuzjazmem własną wiarę w Boga, Pana i Zbawcę. Wiecie także, drodzy przyjaciele, że misja ta nie jest łatwa. Staje się wręcz niemożliwa jeśli liczy się tylko na samych siebie. Lecz to, "co niemożliwe jest u ludzi, możliwe jest u Boga" (Łk 18,27; 1,37). Prawdziwi uczniowie Chrystusa mają świadomość własnej słabości. Z tego powodu całą swoją ufność pokładają w łasce Boga, którą przyjmują sercem niepodzielnym, przekonani, że bez Niego nic nie mogą uczynić (por. J 15,5). To, co ich charakteryzuje i wyróżnia od innych ludzi to nie talenty czy naturalne dyspozycje. To ich stała determinacja i przebywanie w gronie naśladowców Chrystusa. Bądźcie ich naśladowcami jak oni Chrystusa! I "niech da wam światłe oczy serca

tak, byście wiedzieli, czym jest nadzieja waszego powołania, czym bogactwo chwały Jego dziedzictwa wśród świętych i czym przemożny ogrom Jego mocy względem nas wierzących - na podstawie działania Jego potęgi i siły" (Ef 1,18-19).

(...) W tym czasie zagrożonym przemocą, nienawiścią i wojną świadczcie, że tylko On może dać prawdziwy pokój sercu człowieka, rodzinom i narodom ziemi. Zaangażujcie się w poszukiwanie i krzewienie pokoju, sprawiedliwości i braterstwa. I nie zapominajcie słów Ewangelii: "Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi" (Mt 5,9).

Homilia Jana Pawła II w czasie beatyfikacji Karoliny Kózkówny, Tarnów, 10 czerwca 1987

(...) Potrzebny jest, ażeby odkryć lub odkryć na nowo właściwą hierarchię wartości. Potrzebny jest nam wszystkim, starym i młodym. Chociaż ta młodzietka córka Kościoła tarnowskiego, którą od dzisiaj będziemy zwać błogosławioną, swoim życiem i śmiercią mówi przede wszystkim do młodych. Do chłopców i dziewcząt. Do mężczyzn i kobiet. Mówi o wielkiej godności kobiety: o godności ludzkiej osoby. O godności ciała, które wprowadzie na tym świecie podlega śmierci, jest niszczone, jak i jej młode ciało uległo śmierci ze strony zabójcy, ale nosi w sobie to ludzkie ciało zapis nieśmiertelności, jaką człowiek ma osiągnąć w Bogu wiecznym i żywym, osiągnąć przez Chrystusa.(...) Karolina Kózkówna była świadoma tej godności. Świadoma tego powołania. Żyła z tą świadomością i dojrzewała w niej. Z tą świadomością oddała wreszcie swoje młode życie, kiedy trzeba było je oddać, aby obronić swą kobiecą godność. Aby obronić godność polskiej, chłopskiej dziewczyny. "Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądają" (por. Mt 5,8). (...) Tam, wpośród równinnych lasów, w pobliżu miejscowości Wał-Ruda, zdaje się trwać ta wasza rodaczka, córka ludu, "gwiazda ludu", i świadczyć o niezniszczalnej przynależności człowieka do Boga samego. "Człowiek bowiem jest Chrystusowy - a Chrystus Boży" (por. 1 Kor 3,23).

Liturgia dzisiejszej beatyfikacji, a zwłaszcza psalm responsoryjny, pozwala nam niejako odczytać poszczególne momenty tego świadectwa. Tego męczeństwa. Czyż to nie ona tak mówi, ona, Karolina? "Zachowaj mnie, Boże, bo chronię się u Ciebie, mówię Panu: "Tyś jest Panem moim"" (Ps 16,1-2)(...)

W Chrystusie bowiem, wraz z sakramentem chrztu, który otrzymała w kościele parafialnym w Radłowie, zaczęło się jej nowe życie. I oto, padając pod ręką napastnika, Karolina daje ostatnie na tej ziemi świadectwo temu życiu, które jest w niej. Śmierć cielesna go nie niszczy. Śmierć oznacza nowy początek tego życia, które jest z Boga, które staje się naszym udziałem przez Chrystusa, za sprawą Jego śmierci i zmartwychwstania. Ginie więc Karolina. Jej martwe ciało dziewczęce pozostaje wśród leśnego poszycia. (...) Jest w rękach Boga, który jest Bogiem życia. I męczennica woła wraz z Psalmistą: "Błogosławię Pana". Dziecko prostych rodziców, dziecko tej nadwiślańskiej ziemi, "gwiazdo" twój lud, dziś Kościół podejmuje to wołanie twojej duszy, wołanie bez słów - i nazywa ciebie błogosławioną! Chrystus stał się twoją "mądrością od Boga i sprawiedliwością, i uświęceniem, i odkupieniem" (1 Kor 1,30). Stał się twoją mocą. Dziękujemy Chrystusowi za tę moc, jaką objawił w twoim czystym życiu i w twojej męczeńskiej śmierci.

(...) Poprzez postać Karoliny, błogosławionej córki tego Kościoła, przypatrujcie się, bracia i siostry, powołaniu waszemu poprzez wszystkie pokolenia, które Boża Opatrzność związała z waszą ziemią nadwiślańską, podkarpacką, równinną, podgórską i górzystą... z tą piękną ziemią. (...) "Królewski szczep Piastowy" (Maria Konopnicka, Rota): synowie i córki tego szczepu, tu od Wisły do Karpat, trwajcie przy tym dziedzictwie! Do Was należy królestwo niebieskie! Trwajcie, jak trwały pokolenia. Trwajcie przy tym świętym dziedzictwie.

Do was należy... królestwo niebieskie.

Modlitwa o beatyfikację Papieża Jana Pawła II

Boże w Trójcy Przenajświętszej, dziękujemy Ci za to, że dałeś Kościołowi Papieża Jana Pawła II, w którym zajaśniała Twoja ojcowska dobroć, chwała krzyża Chrystusa i piękno Ducha miłości.

On, zawierając całkowicie Twojemu miłosierdziu i matczynemu wstawiennictwu Maryi, ukazał nam żywy obraz Jezus Dobrego Pasterza, wskazując świętość, która jest miarą życia chrześcijańskiego, jako drogę dla osiągnięcia wiecznego zjednoczenia z Tobą.

Udziel nam, za Jego przyczyną, zgodnie z Twoją wolą, tej łaski, o którą prosimy z nadzieją, że Twój sługa Papież Jan Paweł II zostanie rychło włączony w poczet Twoich świętych. Amen.